

národní
úložiště
šedé
literatury

Statistika & My (č. 2/2015)

Český statistický úřad
2015

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203080>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 04.05.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

02/2015 - ROČNÍK 5

INFLACE

19

INFLACE. JAK A PROČ SE V ČESKU POČÍTÁ

20

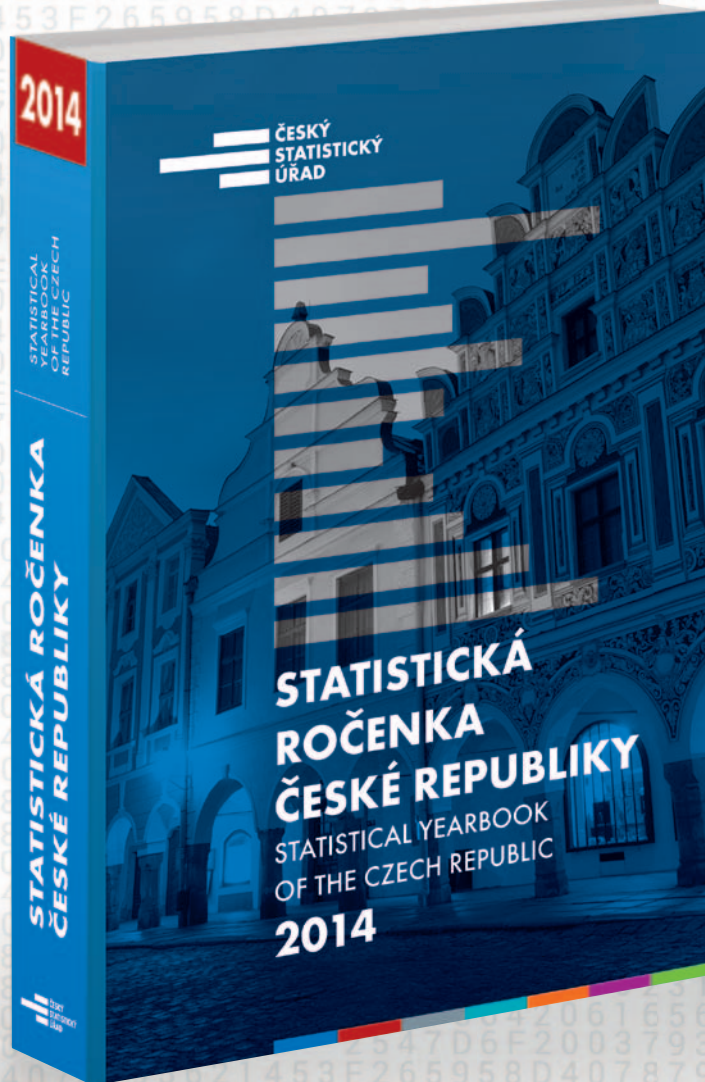
PLATY SOUDCŮ, ANEB VYUŽITÍ OFICIÁLNÍ STATISTIKY PRO ROZHODOVACÍ PROCESY

4

JAK DALEKO K NÁM MAJÍ BLÍZCÍ SOUSEDÉ

38

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2014

AKTUÁLNÍ ČÍSELNÝ PORTRÉT ČESKÉ REPUBLIKY

TITUL ČSÚ VÁS UVEDE DO EKONOMICKÉHO, SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KONTEXTU. PODÁ INFORMACE I O OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB OBČANŮ ČR V ROCE 2013. KROMĚ TIŠTĚNÉ VERZE JE ROČENKA K DISPOZICI I NA CD A NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH ČSÚ.

RÁDI VYŘÍDÍME VAŠE OBJEDNÁVKY

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH SLUŽEB
NA PADESÁTÉM 81, 100 82 PRAHA 10
TEL.: 274 052 733, FAX: 274 054 070
E-MAIL: OBJEDNAVKY@CZSO.CZ

WWW.CZSO.CZ

Editorial

Na konci ledna loňského roku schválilo 68. zasedání Valného shromáždění Organizace spojených národů Základní principy oficiální statistiky. Jejich přijetí bylo charakterizováno jako historický moment v oblasti světového systému oficiální statistiky. Základní principy jsou souborem hlavních zásad, jimiž by se měli řídit všichni producenti oficiální statistiky, aby poskytovali spolehlivá data na základě obecně akceptovatelných profesionálních a vědeckých standardů. Říkají také, že jen nezávislé a objektivní informace založené na těchto principech mají význam pro samotné rozhodování.

Jak je využívána oficiální statistika pro rozhodovací procesy v České republice, ukazují v úvodu aktuálního vydání časopisu předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová a ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ Dalibor Holý na příkladu výpočtu platů soudců. Vymezují se proti přenášení politické odpovědnosti na statistiku a nahrazení demokratického rozhodování anonymními a formálními procedurami.

Ve Statistika&My se dále mimo jiné dočtete o tom, jak se počítá inflace a jaký byl její vývoj v posledním roce, jaká je role dobrovolnické práce v neziskových organizacích, jak zasáhla finanční krize oblast kultury, proč mladí nepracují a staří nevědí kudy kam, o důležitosti internetu pro podniky či jaké jsou demografické rozdíly ve státech Visegrádské čtyřky. Hlavní úkoly i vize Evropského statistického systému poddhaluje v rozhovoru náměstkyně generálního ředitele Eurostatu Mariana Kotzeva.

Vážení čtenáři, doufám, že data a informace našeho úřadu budou pro Vás a Vaše rozhodování i nadále přínosné.

Michal Novotný
šéfredaktor

Platy soudců, aneb využití oficiální statistiky pro rozhodovací procesy **4**

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

V hitparádě dětských jmen v Oslu vede Mohamed **11**

ROZHOVOR

Evropský statistický systém pracuje na základě partnerství a spolupráce **12**

UDÁLOSTI

Muž, který otevřel okno do světa statistiky **14**

Časopis ČSÚ Statistika má co oslavovat **15**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Návštěvnost mírně rostla **16**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Na zahraničí jsme závislí **18**

TÉMA

Inflace. Jak a proč se v Česku počítá **20**

Vloni byly ceny o 29 % vyšší než v roce 2003 **22**

Co nás ochránilo před zdražováním? Kurz koruny **25**

Ostře sledovaný index **26**

ANALÝZA

Téměř dvě třetiny neziskovek tvoří sdružení **28**

Z kulturních zážitků jsme neslevili **30**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Proč mladí nepracují a staří nevědí kudy kam **34**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Internet je pro podniky nepostradatelný **36**

Jak daleko k nám mají blízcí sousedé **38**

Platy soudců, aneb využití oficiální statistiky pro rozhodovací procesy

Podstata procesu demokratického rozhodování předpokládá pluralitu názorů a veřejnou diskuzi ohledně existujících alternativních řešení. Jakákoliv debata může být přínosná pouze tehdy, znají-li její účastníci podstatné skutečnosti. I proto by rozhodovací procesy ve státní správě měly být postaveny především na tzv. principu „evidence-based decision making“.

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, Dalibor Holý, ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

ČSÚ vytváří statistická data pro podporu rozhodovacích procesů na všech úrovních. To platí i pro rozhodovací proces spojený se zákonem č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů, soudců a poslanců Evropského parlamentu. Jako představitelé nezávislé a nestranné instituce bychom

rádi našim čtenářům, z hlediska statistického, objasnili problém, který se stal předmětem živých diskuzí v posledních týdnech.

Dva způsoby výpočtu

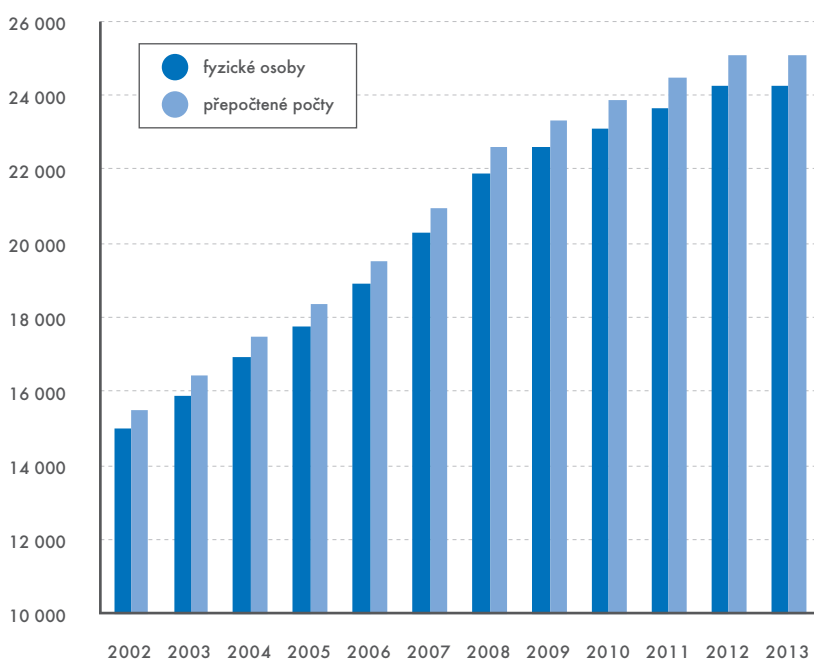
ČSÚ dlouhodobě (minimálně od 70. let minulého století) vypočítává průměrné mzdy ve dvou konceptech: na fyzické osoby (tj. bez zohlednění výše

úvazku zaměstnance) a na tzv. přepočtené počty, kde je každý zaměstnanec zahrnut odpovídající výší svého úvazku (přičemž plný úvazek = 1). Např. dva lidé na poloviční úvazek vytvoří jeden přepočtený počet. Průměrná mzda na fyzické osoby je potom nutně nižší než průměrná mzda přepočtená na plně zaměstnané.

Historicky nejčastěji medializovaným údajem o mzdách (a to platilo i v roce 2002, kdy byla schválena novela zákona 236/1995 Sb., o platech ústavních činitelů) byla průměrná mzda na fyzické osoby ve velkých podnicích (s 20 zaměstnanci a více), protože to odpovídalo tehdejšími technickými podmínkami, v jakých státní statistika pracovala. Průměrná mzda na přepočtené počty byla také vypočítávána a zveřejňována v publikacích ČSÚ. Nicméně nebyla součástí Rychlé informace prezentující předběžné údaje o mzdách ve čtvrtletní periodicitě, a tudíž jí širší veřejnost nevěnovala přílišnou pozornost.

V roce 2009 došlo v souladu s celoevropskými trendy ke změnám v prezentaci a přenesení důrazu u sledování průměrných mezd z konceptu fyzických osob na přepočtené počty. Zároveň pak došlo k pokrytí celého národního hospodářství s tím, že údaje za nejmenší jednotky jsou modelovány s použitím administrativních zdrojů dat.

Průměrná hrubá měsíční mzda celkem (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Uživatelé mají na výběr

Proč se začal preferovat ukazatel „pře-počtené počty“? Protože lépe vyjad-řuje vývoj ceny práce v ekonomice. Průměrná mzda na přepočtené počty ukazuje, kolik je zaměstnavatel ochoten platit za jedno plně obsazené pra-covní místo. Průměrná mzda na fyzické osoby má teoreticky ukazovat sociální pohled „odspodu“, tedy kolik bere průměrný člověk. V realitě je však průměr nadsazený nad mzdu běžného člověka kvůli extrémním výdělkům malé sku-piny top-manažerů. Proto byla Rychlá informace doplněna v roce 2013 me-diánovými mzdami, které se však také počítají jen pro plně zaměstnané.

Jak je vidět, ČSÚ historicky publi-kuje údaje v obou conceptech. Naši uživatelé si tak mohou vždy vybrat, jaké údaje budou používat pro své specifické účely.

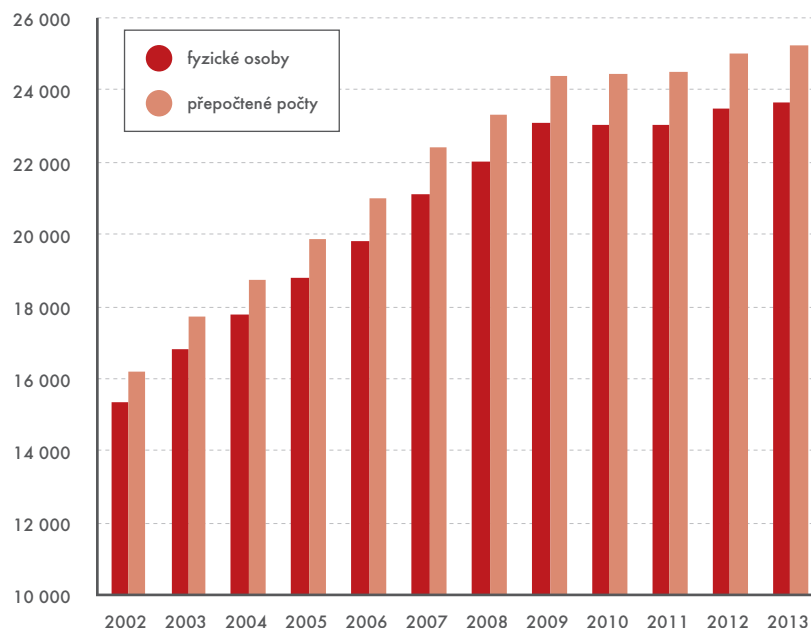
Pokud se týká rozlišení na podni-katelskou a nepodnikatelskou sféru, toto je odvozeno ze sektorů národního účetnictví. Nepodnikatelská sféra za-hrnuje sektor vládních institucí a sek-tor neziskových institucí.

ČSÚ zjišťuje – nevyhlašuje ani nestanovuje

Po vynesení rozsudku Nejvyššího soudu ve věci výše platové základny ústavních činitelů Ministerstvo práce a sociálních věcí obhajovalo správnost postupu propočtu výše platové základny. K tomuto jsme uvedli, že čísla používaná MPSV jsou podle nás správná a se stanoviskem minister-stva z odborného hlediska souhla-síme. V zákoně stojí sousloví „prů-měrné nominální měsíční mzdě fyzických osob v nepodnikatelské sféře“, které indikuje, že zákonodárce měl s nejvyšší pravděpodobností na mysli výsledky za „fyzické osoby“, tak jak je nazývá i ČSÚ.

Nicméně jsme nesouhlasili s tvr-zením, že na tomto způsobu výpočtu platové základny se tenkrát shodly re-sorty práce a sociálních věcí a sprá-vedlnosti a ČSÚ. Nikdo s námi v roce 2002 (ani předtím) způsob využívání našeho údaje pro platy ústavních či-nitelů neprojednával. Nám podobná jednání ani nepřisluší. V roce 2005

Průměrná hrubá měsíční mzda v nepodnikatelské sféře (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

měl ČSÚ připomínky k poslanec-kému návrhu, který měl přenést roz-hodování na zvláštní senát složený ze soudců, kdy jsme upozorňovali na po-třebu přesně definovat statistický uka-zatel využívaný jako podklad k rozho-dování, a dále nutnost vždy vyhlásit stabilizovanou částku. (Návrh nebyl přijat.)

vané, avšak legislativní účely stabilitu předpokládají.

Využívání (často předběžných) sta-tistických údajů pro stanovování růz-ných základů a odvodů ve formě automatismů je v ČR sice rozšířené, ale není šťastné. Znamená přená-šení odpovědnosti z politické sféry na statistiku.

Legislativní automatismy přenášejí politické rozhodování na statistiku, což není její role.

Důvodem je skutečnost, že ČSÚ nikdy své ukazatele nevyhlašuje, jen zveřejňuje jejich aktuální hodnoty, které mohou být následně revido-vány. Statistické výsledky v moderní společnosti nejsou pouhým součtem omezeného počtu hodnot. Jsou vy-počítávané na základě matematic-kého modelování a výběrových zjiš-ťování, které nezbytně mají statistickou chybu a z principu podléhají revizím. V delším horizontu je nutné uvažo-vat také metodický vývoj směřující k tomu, aby prezentované výstupní ukazatele vždy odpovídaly nejlepší aktuální světové praxi. Obecně tedy statistické ukazatele nejsou stabilizo-

Lze polemizovat, zda je uvedený přístup cestou k objektivizaci pro-cesů ve státní správě, nebo způsob zbavení se politické zodpovědnosti, kdy – místo analýzy a rozhodování postaveného na faktech – roli arbi-tru de facto dostává statistický úřad. Dle našeho názoru by měla být za-chována úloha statistiky jako nezá-vislého poskytovatele dat. Samotná rozhodnutí by se v žádném případě neměla řídit zcela anonymními a for-málními procedurami. Vstupní data mohou být součástí rozhodovacího procesu, nicméně nemohou být jeho kompletní náhražkou. Alespoň ne na této úrovni.

JEDNOU VĚTOU

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová a ředitelka odboru mezinárodní spolupráce Hana Šlégrová se zúčastnily 24. zasedání Výboru pro evropský statistický systém (ESSC), který se konal ve dnech 11.–12. ledna v Lucemburku.

- Ve Frankfurtu nad Mohanem jednal 28. ledna Výbor pro monetární, finanční statistiky a statistiky o rovnováze platební bilance (CMFB) o revizi ESA a spolupráci mezi statistickými úřady a národními bankami.

- Zasedání podvýboru pro statistiku v Lucemburku se 28. ledna zúčastnili i představitelé ČSÚ, tématem bylo projednání implementace chystaného účetního systému pro veřejný sektor (EPSAS).

- Dne 22. ledna se konalo jednání externí pracovní skupiny ke Sčítání lidu, domů a bytů 2021, zejména o možnostech využití resortních administrativních zdrojů a dalších registrů.

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se 22. ledna zúčastnila kulatého stolu Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

- V polovině ledna zasedala v prostorách ČSÚ Ekonomická komise Agrární komory ČR.

- ČSÚ jednal s Ministerstvem vnitra o možném šetření dobrovolnictví v roce 2017 a vyhodnocení jeho výsledků v roce 2018.

- V pondělí 9. února se v ústředí ČSÚ v Praze 10 na Skalce uskutečnila tisková konference na téma Inflace v ČR a EU v letech 2000–2014, více na <http://bit.ly/1zrLKhk>.

- ČSÚ řešil v lednu s Českým telekomunikačním úřadem otázku aktualizace agregovaných a individuálních údajů.

- Začátkem roku diskutovali zástupci ČSÚ s představiteli Štatistického úradu SR o indexu produkce ve službách, o profilování jednotek, o Global Value Chains, o spolupráci při projektu Sčítání lidu, domů a bytů 2021 a také o revizi rodinných účtů.

Nesoulad dat v oblasti nakládání s odpady

Rada pro Evropské strukturální a investiční fondy zveřejnila 21. ledna informaci o přípravě podmínek implementace programovacího období 2015–2020 a stavu přípravy jednotlivých operačních programů. Za jedno z rizik zde byl uveden nesoulad dat v oblasti nakládání s odpady. Ten by se měl řešit na úrovni Evropské komise v květnu nebo červnu letošního roku.

V České republice existují dvoje data o vzniku a nakládání s odpady. Jsou to jednak oficiální data publikována ČSÚ a dále data z informačního systému odpadového hospodářství Ministerstva životního prostředí (MŽP). Tato data se výrazně liší, především v oblasti produkce komunálních odpadů.

K vyřešení nesouladu dat v oblasti nakládání s odpady se již v lednu sešli zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), ČSÚ a MŽP. Jednali o problematice porovnání individuálních dat o odpadech ze zdrojů ČSÚ a MŽP, MPO se ujalo role nezávislého posuzovatele. Jednání o statistice odpadů budou pokračovat v následujících týdnech.

Volby 2015 v režii ČSÚ

Ani v letošním roce, kdy nás žádné „velké“ volby nečekají, není ČSÚ v tomto směru „bez práce“.

V závěru měsíce ledna se uskutečnily dodatečné volby do obecních zastupitelstev ve 13 obcích (v 7 krajích), ve kterých se loni v řádném termínu komunálních voleb nepodařilo sestavit potřebnou kandidátku. Kromě toho se na základě rozhodnutí soudu konalo opakované hlasování ve městech Chomutov a Bílina v Ústeckém kraji.

I při těchto volbách se zaměstnanci ČSÚ podíleli na jejich zdárném průběhu. Připravili systém zpracování dat od okrsků až po celostátní úroveň, vyškolili členy okrskových volebních komisí, aktualizovali a odzkoušeli programové vybavení. Vzhledem k pečlivé přípravě na straně ČSÚ i kvalitní práci členů okrskových komisí se podařilo celé zpracování zajistit poměrně rychle a bez závažnějších problémů. V současné době se již přípra-

vují další volby na 14. března (nové volby v 41 obcích a opakované volby v městské části Brno-sever; příprava opakovaných voleb však byla rozhodnutím Ústavního soudu pozastavena) a na 13. června 2015.

Volba výboru České statistické společnosti

Ve čtvrtek 29. ledna 2015 se v budově ČSÚ v Praze konala členská schůze České statistické společnosti spojená s volbou jejího předsedy a dalších členů výboru na funkční období 2015–2017. Účastníky přivítal místopředseda ČSÚ Marek Rojíček. Připomenul dosavadní spolupráci Českého statistického úřadu a České statistické společnosti. Předsedkyní Společnosti byla zvolena Hana Řezanková z Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Funkci předsedkyně bude zastávat ve druhém funkčním období. Účastníky členské schůze zaujala přednáška Zdeňka Valenty z Ústavu informatiky Akademie věd České republiky na téma Úvod do analýzy přežívání.

UPOZORNĚNÍ

Počínaje Rychlou informací (RI) s daty za leden 2015 (vyjde 13. 3. 2015) ČSÚ změní strukturu RI za maloobchod. Jako primární údaj bude prezentovat CZ-NACE 47 – Maloobchod, kromě motorových vozidel. Agregace CZ-NACE 45 + 47 Maloobchod včetně motoristického segmentu, kterou dosud v textu RI za maloobchod zveřejňoval, již hodnocena nebude. Z důvodu historické kontinuity údajů se však bude i nadále zveřejňovat v časových řadách a v tabulce č. 1 přiložené k RI.

Výběrové šetření Životní podmínky 2015

Od soboty 21. února do pátku 15. května 2015 se ve všech krajích České republiky uskuteční pravidelné zjišťování Českého statistického úřadu o příjmech a životních podmínkách českých domácností Životní podmínky 2015. Výběrového šetření se zúčastní téměř 10 tis. domácností.

Marie Tauchmanová, oddělení sociálních šetření

Šetření Životní podmínky se provádí formou osobního rozhovoru. Odborně proškolení zaměstnanci Českého statistického úřadu (ČSÚ) se při návštěvě domácnosti prokáží průkazem tazatele nebo zaměstnance ČSÚ, na požádání i občanským průkazem. Na každé krajské správě ČSÚ je možné si oprávněnost návštěvy ověřit a získat i související informace o zjišťování. Informováni jsou také starostové dotčených měst a obcí a všechna ředitelství Policie ČR.

Ve všech fázích šetření ČSÚ důsledně dbá na ochranu zjištěných osobních údajů. „Zjišťování probíhá zcela anonymně a z výstupů není možné identifikovat konkrétní domácnost či osobu. Originály vyplněných dotazníků budou po zpracování skartovány. Všichni zúčastnění pracovníci ČSÚ jsou ze zákona vázáni mlčenlivostí,“ vysvětluje Jiří Vopravil, vedoucí oddělení sociálních šetření ČSÚ.

Ve čtyřech tisících domácnostech poprvé

Zjišťování se uskuteční na území České republiky v téměř 10 tis. domácnostech. Více než polovina z nich je přitom zahrnuta do projektu opakovaně, u čtyř tisíc náhodně vybraných bytů zazvoní tazatelé ČSÚ letos poprvé. Do šetření budou zahrnuty všechny osoby, které mají ve vybraném bytě obvyklé bydli-

ště. „Poskytnutím pravdivých údajů tak přispějí k získání objektivního pohledu na životní podmínky českých domácností,“ říká Jiří Vopravil.

Tazatelé zjišťují dlouhodobě srovnatelné údaje o sociálních a ekonomických podmínkách domácností a jejich členů. Cílem šetření, realizovaného ve dvanácti evropských zemích v rámci programu EU-SILC (European Union – Statistics on Income and Living Conditions), je získat data pro výpočet ukazatelů peněžní a materiální chudoby. Výsledky zjišťování se na národní úrovni využívají například při přípravě nástrojů sociální politiky státu a pro hodnocení jejího dopadu na životní úroveň občanů. ■

Hledáte statistické informace?

NAVŠTIVTE ÚSTŘEDNÍ STATISTICKOU KNIHOVNU A PRODEJNU ČSÚ

library.czso.cz

Jediná statistická knihovna v České republice vám nabízí ucelený fond českých i zahraničních statistických publikací. V prodejně si můžete zakoupit publikace, CD nosiče a časopisy, které vydává Český statistický úřad.

OTEVÍRACÍ DOBA

po a st: 8–17 hodin
út a čt: 9–12 a 13–15 hodin
pá: 9–12 hodin

KDE NÁS NAJDETE

v přízemí budovy Českého statistického úřadu:
Na padesátém 81, Praha 10
(vedle stanice trasy Metra A Skalka).

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

K SITUACI NA ENERGETICKÉM TRHU

Josef Vlášek

sekce produkčních statistik

Energetický systém v České republice poskytuje v současnosti spolehlivé, stabilní a dostupné služby všem sektorům české ekonomiky. Dnes stojí před řadou otázek. Některá jejich řešení už za sebou mají určitý vývoj. Jiná vyplývají z rychlého technického a technologického vývoje v oboru.

Po havárii v japonské Fukušimě a následném rozhodnutí Německa o postupném ukončení provozu atomových elektráren je jaderná energetika ostře sledovaným tématem. V současné době a nejbližších dvaceti letech je nemožné se bez ní obejít. Uhlí bylo v minulém století klíčovým produktem. Stálo za obrovským civilizačním rozvojem. I když jeho význam klesá, stále zůstává, a to nejen v Česku, velmi významným energetickým zdrojem. Toto téma je u nás spojeno s tzv. „územními

limity těžby uhlí“ a zůstane jím tak dlouho, dokud nebudou všechny dostupné uhelné zásoby vytěženy.

Naopak ropa a plyn jsou komodity, u kterých jsme zcela závislí na dovozu. Jejich stabilitu výrazně ovlivňuje aktuální situace v zemích, odkud je importujeme. Dobrou zprávou je, že v případě nutnosti máme k dispozici potřebné kapacity k překlenutí nečekaných událostí.

Obnovitelné zdroje energií patří již delší dobu k nejaktuálnějšímu tématu dalšího vývoje nejen české energetiky. Vedle stabilního a jasného obnovitelného zdroje, jakým jsou vodní elektrárny, se středem pozornosti stala zejména sluneční energie (fotovoltaika), dále energie větru a biomasy. Že zde nelze prosazovat jednoduchá řešení, dokumentuje dosa-
vadní vývoj kolem fotovoltaiky a diskuze na

téma, kolik lze využít biomasy pro energetiku a kolik pro potravinářský průmysl.

S energetickým systémem souvisí i energetická účinnost a úspory. Řadu opatření se v tomto směru již podařilo uskutečnit, např. zelená úsporám. V domácnostech a podnicích dochází k nenápadným a plynulým nákupům nových úspornějších energetických spotřebičů.

Energetická soběstačnost je rovněž velmi diskutovanou otázkou. S ní souvisí i energetická bezpečnost. Úsilí o zvýšení energetické soběstačnosti považuji za opodstatněné a je v zájmu České republiky. Proto se připojuji ke slově Dany Drábové, předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, která si myslí, že v příštích desetiletích se ze všech známých forem energie budeme muset soustředovat na všechny.

CO JE TO MALOOBCHOD?

Marek Rojíček

místopředseda ČSÚ

Tato zdánlivě jednoduchá otázka je ve skutečnosti dosti složitá, zejména když jde o měření tržeb v tomto odvětví.

Připomeňme si, jaký je základní smysl publikování měsíčních údajů o vývoji tržeb v maloobchodě. Data mají sloužit jako rychlý indikátor vývoje konečné spotřeby domácností jako nejvýznamnější složky užití hrubého domácího produktu.

Problém, se kterým se statistici dlouhodobě potýkají, je rozdílnost pokrytí obou ukazatelů. Nejde jen o to, že domácnosti utrácejí své peníze i jinde než v obchodech (velkou váhu tvoří výdaje za služby), ale v dnešní době se již stírá rozdíl mezi velkoobchodem a maloobchodem. Například v Makru podnikatelé běžně nakupují potraviny pro osobní spotřebu. Stejně tak malí obchodníci využívá-

jí cenové akce obchodních řetězců k nákupu zboží pro další prodej.

Samostatnou kapitolu tvoří prodej pohonných hmot. Ze získaných údajů nelze rozlišit množství koupené pro osobní spotřebu a mezispotřebu. Navíc část zboží nakupují cizinci, což se zase projevuje na vývozu.

Pokud se vzájemný poměr výdajů jednotlivých skupin nakupujících v čase významně nemění, lze trendy vývoje maloobchodu použít pro solidní odhad vývoje konečné spotřeby domácností.

Problém však nastává při výraznější změně spotřebního chování nebo ekonomického cyklu.

Komplikovaný je rovněž obchod s motorovými vozidly, který jednak vykazuje poměrně volatilní chování a současně jej

tvoří (odhadem z poloviny) i jiné než spotřebitelské výdaje. V tomto odvětví totiž ve statistické klasifikaci není vůbec rozlišen velkoobchod a maloobchod. V praxi většiny evropských zemí jsou údaje o tomto odvětví publikovány mimo „klasický“ maloobchod právě z důvodu, že vazba na útraty domácností je slabá.

V České republice tomu tak dosud nebylo, nicméně od údajů za leden 2015 se Český statistický úřad této většinové praxi přizpůsobí a údaje za prodej motorových vozidel a dílů nebudou součástí indexu maloobchodních tržeb. Zůstanou však k dispozici uživatelům samostatně.

Věřím, že tato změna přispěje alespoň malým dílkem k objektivnějšímu nahlížení na makroekonomický vývoj české ekonomiky.

STATISTIKA

STATISTICS
AND ECONOMY
JOURNAL

VOL. **94** (4) 2014

 CZECH
STATISTICAL
OFFICE

Odborný časopis ČSÚ zařazený
v Seznamu recenzovaných vědeckých
neimpaktovaných periodik v ČR,
vychází 4x ročně pouze anglicky.
V době vydání tištěné verze je
zveřejňován na internetu.

4

HANS VIGGO SÆBØ
(STATISTICS NORWAY)

QUALITY ASSESSMENT AND IMPROVEMENT
METHODS IN STATISTICS - WHAT WORKS?

JIŘÍ MIHOLA,
PETR WAWROSZ
(VŠFS PRAHA)

ANALYSIS OF LONG-RUN GDP DEVELOPMENT IN THE
USA, THE EU15, CHINA AND THE USSR/RUSSIA

JACEK BIAŁEK
(UNIVERSITY ŁÓDŹ)

CONSTRUCTIONS OF THE AVERAGE RATE OF RETURN
OF PENSION OR INVESTMENT FUNDS BASED ON
STATISTICAL CHAIN INDICES

czso.cz/statistika_journal

372 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

KRÁTCE

- Světová zdravotnická organizace WHO vyhlásila 4. únor Světovým dnem boje proti rakovině. Jedním z cílů WHO je snížit do roku 2025 výskyt faktorů, které ovlivňují vznik a rozvoj civilizačních nemocí, o čtvrtinu. Více na <http://bit.ly/1DxOL3y>.

- Prodej piva v Německu se v roce 2014 meziročně zvýšil o 1 %, tj. o 1 mil. hektolitřů. Celkově německé pivovary v loňském roce uvařily 95,6 mil. hektolitřů piva. Více na <http://bit.ly/16q9EEO>.

- Podle norského statistického úřadu v roce 2014 denně kouřilo 13 % Norů starších 16 let. Ve srovnání s rokem 2004 se podíl kuřáku v populaci snížil na polovinu. Více na <http://bit.ly/16cQtMN>.

- V zemích eurozóny byla v prosinci loňského roku míra nezaměstnanosti na úrovni 11,4 %. Meziročně se snížila o 0,1 p. b., v meziročním srovnání klesla o 0,4 p. b. Nezaměstnanost v celé EU28 dosáhla v posledním měsíci loňského roku 9,9 %, což ve srovnání s listopadem 2014 představovalo pokles o 0,1 p. b. Oproti prosinci 2013 klesla o 0,6 p. b. Více na <http://bit.ly/1tDzmyM>.

- Počet nocí, po které turisté využili služeb hromadných ubytovacích zařízení v zemích EU28, dosáhl v roce 2014 nového vrcholu. Domácí i zahraniční turisté strávili na svých výletech celkem 2,7 mld. nocí mimo svůj domov. To představovalo meziroční nárůst o 1,7 %. Více na <http://bit.ly/1DcHjxi>.

- Islandský statistický úřad vydal se zpožděním informaci o knižní produkci. V roce 2012 bylo na Islandu vydáno 1 335 tištěných titulů. Ve 28 % se jednalo o překlady zahraniční literatury, 72 % byla domácí produkce u islandštině. Více na <http://bit.ly/1DEuEBh>.

- V roce 2013 mělo v Nizozemsku 14 % zaměstnanců ve věku 15–64 let zdravotní handicap. Třetina postižených měla stále zaměstnání, v němž odpracují týdně alespoň 12 hodin. Každý desátý, který práci má, by v ní ale rád trávil více času. Více na <http://bit.ly/1CZ8YkK>.

Rozdíly ve mzdách mužů a žen ve Švédsku

V roce 1993 byl mediánový příjem švédských žen na úrovni 75 % mediánového příjmu mužů. Platy žen rostly rychleji než platy mužů, a tak o dvacet let později již nebyla disproporce tak velká.

Střední hodnota platu žen dosahovala v roce 2013 více než 81 % výplaty mužů. Dlouhodobě nejmenší rozdíly jsou v platech zaměstnanců a zaměstnankyň těsně před dosažením věku 60 let. Největší rozdíly jsou pak u pracovníků mladších 30 let. Více na <http://bit.ly/1De8TdF>.

Čtvrtina Australanů se mezi klokany nenarodila

Podíl migrantů v australské populaci je tradičně vysoký. V polovině loňského roku dosáhl největší úrovně od konce prvního desetiletí 19. století. Mezi dnešními obyvateli Austrálie je 6,6 mil. osob, tj. 28 %, narozeno mimo území Austrálie. Zahraniční migrace je od roku 2006 hlavním zdrojem populačního růstu, i když i roční počet živě narozených převyšuje počet zemřelých.

Z dnešních obyvatel Austrálie, jejichž rodiště je mimo území nejmenšího kontinentu, jich nejvíce pochází z Velké Británie (1,2 mil. osob), následují ti, kteří se narodili na Novém Zélandu (617 tis. osob), dále pak Australané narození v Číně (447 tis.) a v Indii (397 tis. osob). S větším odstupem mezi obyvateli Austrálie následují rodilí Filipínci (225 tis.) a Vietnamci (223 tis.). Desítku nejčastějšíchrodných zemí doplňují Itálie, Jižní Afrika, Malajsie a Německo.

Zatímco zastoupení rodilých Britů mezi Australany se v posledních deseti letech snížilo z 5,6 na 5,2 %, podíl Novozélandanů vzrostl z 2,1 na 2,6 %. Vůbec největší nárůst, jak absolutní, tak i relativní, byl zaznamenán mezi obyvateli narozenými v Indii. Jejich počet se mezi obyvateli Austrálie od roku 2004 zvětšil trojnásobně. Na celkové populaci se nyní podílí téměř 1,7 %.

Mezi skupinami těch, kteří žijí na nejmenším kontinentu, ale narodili se jinde, jsou velké věkové rozdíly. Vyjádřeno průměrným věkem, pak nejstarší

z výše jmenovaných jsou ti, kteří se narodili v Itálii – jejich průměrný věk se blížil 69 letům. Naopak průměrný věk narozených v Indii jen lehce přesahoval Kristova léta, tj. 33 let.

Značné odlišnosti jsou i v podílu mužů a žen. Zatímco mezi těmi, kteří se narodili v Indii a odešli do Austrálie, připadá na 100 žen 120 mužů, mezi narozenými na Filipínách a momentálně žijícími v Austrálii bylo v polovině loňského roku na 100 žen pouze 64 mužů.

Více na <http://bit.ly/1zPP4tu>. ■

V Estonsku měli vloni rekordní úrodu

Podle předběžných odhadů estonského statistického úřadu se v roce 2014 sklídilo 1,22 mil. tun obilovin. Úroda z loňského roku tak v Estonsku byla nejen o čtvrtinu větší než v předchozím roce, ale byla vůbec největší v estonské historii.

Také osetá plocha byla rozsáhlejší než v roce 2013. Obilí se pěstovalo na 332,9 tis. ha, tj. o 7 % více než v roce 2013. Na téměř polovinu (154,4 tis. ha) osevní plochy zaselí zemědělci pšenici, což představovalo meziroční nárůst o 25 %. I rozloha polí, na nichž se pěstoval ječmen, se zvýšila, a to o 5 % na 125,8 tis. ha. Pěstební plocha pro žito se ale meziročně zmenšila na pouhých 15,4 tis. ha, tj. o více než dvě třetiny.

Průměrná sklizeň z jednoho hektaru dosáhla 3 669 kg obilovin, přičemž u pšenice to byly téměř 4 tis. kg/ha a u žita o 800 kg/ha méně.

Více na <http://bit.ly/1F1YOiQ>. ■

Italové rádi přespávají u svých přátel

Italové při domácích cestách dávají přednost ubytování v soukromí. Dvě třetiny takovýchto cestovatelů pak mají ubytování zdarma. Přespávají buď ve svých vlastních rekreačních objektech, nebo u svých přátel.

Průměrná délka pobytu obyvatel Itálie ve vlastněném objektu v předloňském roce 2013 dosáhla téměř 8 nocí, u přátel pak strávili Italové průměrně 6 nocí.

Více na <http://bit.ly/1De3CTi>. ■

V hitparádě dětských jmen v Oslu vede Mohamed

Okruh dětských jmen se v Norsku stále rozšiřuje. Svou roli zde nepochybně hrála i migrace. Nejprve si Norové zvykali na netradiční jména dospělých migrantů, později se tato jména začala objevovat i u dětí již v Norsku narozených.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

V Norsku se v roce 2014 narodilo 60 tis. dětí. Jejich rodiče jim vybrali celkem 800 chlapeckých a více než 900 různých dívčích jmen. Jedno z deseti nejoblíbenějších ženských jmen vybrali rodiče každé osmé dívce. Každý desátý chlapec dostal jedno z deseti nejoblíbenějších mužských jmen. Nejoblíbenějšími jmény se staly Lucas a Nora.

Nora nebo Norah patří mezi desítku nejoblíbenějších jmen již od roku 2000. Po roční přestávce, kdy ji z prvního místa vytlačila Emma, jí v roce 2014 opět patřilo první místo. Více než polovina dnes používaných dívčích jmen končí na „a“ nebo „ah“. Přitom na konci 40. let minulého století takto končilo křestní jméno jen každé desáté Norky. Jménem, které se na nástupu této koncovky podílelo nejvíce, je právě Nora.

Lucas předstihl Filipa

Mužské jméno Lucas či Lukas bylo v posledních sedmi letech šestkrát tím nejčastěji dávaným, pouze v roce 2013 jej předstihl Filip. Navzdory oblibě těchto dvou jmen se celková popularita biblických jmen pomalu snižuje. Největší přízvi se těšily v roce 2006, kdy po některé z biblických postav bylo pojmenováno 23 % narozených chlapců. V roce 2014 dostala staro- či novozákonní jméno už jen pětina novorozeneckých kluků. Pro srovnání uvedme, že v polovině minulého století dostávala biblické jméno jen necelá dvě procenta chlapců.

I když Nora a Lucas byly v loňském roce nejčastějšími jmény, tak je dostalo pouze 1,4 % dívek, resp. chlapců. Okruh jmen, z něhož rodiče

vybírají jméno pro své dítě, se v Norsku stále rozšiřuje. Svou roli zde nepochybně hrála i migrace. Nejprve si Norové zvykali na pro ně netradiční jména u dospělých migrantů, později se tato jména začala objevovat i u dětí již v Norsku narozených. Jedná se jak o jména z odlišného kulturního prostředí (Mohamed či Malgorzata), tak i o jména, která se sice v Norsku vyskytovala, ale ve zcela jiné transkripci (Andrius nebo Katarzyna).

Lze pozorovat i určité regionální odlišnosti. Lucas bylo nejčastějším jménem ve čtyřech z 19 norských krajů. Erik, kterému celkově patřila až 39. příčka, byl v kraji Hedmark druhým nejčastějším jménem. Celkově 13. Noah byl v roce 2014 v regionu Vest-Agder vůbec nejoblíbenějším chlapeckým jménem.

Za zmínku jistě stojí skutečnost, že jméno Mohamed v různých transkripcích je nejčastějším jménem chlapců narozených v hlavním městě Oslo již několik let. Je zcela nesporné, že toto jméno je populární výhradně v rodinách muslimských migrantů. Bylo by ale chybou z toho vyvozovat, že se jim rodí více chlapců než jiným skupinám obyvatel. Pouze rodiče nevybírají z tak širokého portfolia.

Mezi dívkami narozenými v Oslo žádná taková „anomálie“ není. Vedoucí příčku zde, podobně jako v dalších dvou krajích a v celém Norsku, obsadilo jméno Nora.

Dvě křestní jména? Spíše dvě příjmení

Zhruba polovina dětí narozených v roce 2014 v Norsku měla příjmení

Nejoblíbenějším dívčím jménem je Nora.

po otci i po matce. Pouze necelá čtvrtina dětí, které měly dvě příjmení, dostala od rodičů více než jedno křestní jméno. O něco častěji tomu bylo u dívek. Prostředním jménem byl v loňském roce u chlapců nejčastěji Alexander/Aleksander, André nebo Johan, u dívek pak Sofie, Marie či Louise. Dvě a více křestních jmen v kombinaci se zdvojeným příjmením už většině rodičů přišla moc, a jak vyplývá z šetření, rodiče se obávali, že příliš dlouhé jméno by mohlo v budoucnu zkomplikovat jejich dětem život. A tak, i když v předchozích generacích nebylo neobvyklé mít a skutečně používat více než jedno křestní jméno, dnešní rodiče tento zvyk mnohdy k nelibosti prarodičů opouští.

Více na <http://bit.ly/18Hs2Jd>. ■

Evropský statistický systém pracuje na základě partnerství a spolupráce

Vloni v červenci Mariana Kotzeva vystřídala Marii Bohatou, bývalou předsedkyni Českého statistického úřadu, ve funkci náměstkyně generálního ředitele Eurostatu. S evropským statistickým úřadem začala spolupracovat již v roce 2012. V rozhovoru, který poskytla časopisu Statistika&My, informuje o jeho vizích, současných úkolech a také o výborné spolupráci s dalšími národními statistickými úřady.

Michal Novotný, šéfredaktor

Před nástupem do funkce jste působila v pozici předsedkyně národního statistického úřadu. Jaké jsou z vašeho pohledu největší rozdíly mezi těmito pozicemi?

Nástup do Eurostatu pro mě představoval nové výzvy a příležitosti. Rozhodně mi hodně pomohly mé zkušenosti z funkce předsedkyně bulharského statistického úřadu. Věděla jsem, co ve skutečnosti představuje produkce statistik a jakým problémům čelí národní statistické úřady. Práce v Eurostatu vyžadovala nové dovednosti. Proto jsem ke svým zkušenostem a odborným znalostem musela přidat další schopnosti: pracovat v multikulturním prostředí, obsáhnout rozmanitost statistických systémů v Evropské unii a nacházet společná řešení při zachování národních zvláštností.

Do funkce jste nastoupila před půlrokem. Jak byste zhodnotila toto období?

Nebyl to úplně nový začátek. Pro Eurostat jsem již začala pracovat v roce 2012. Díky tomu jsem měla příležitost seznámit se se zdejšími lidmi a jejich prací. To mi nesmírně pomohlo při mých začátcích ve funkci náměstkyně generálního ředitele. Těch prvních šest měsíců bylo velmi intenzivních. Ve všech oblastech, za které jsem odpovědná, jako jsou ekonomické, sociální, sektorové a regionální statistiky,

metodika, big data a informační technologie, se připravují strategické iniciativy. Některé z nich se již realizují, například modernizace sociálních statistik, uzel pro sčítání a projekt FRIBS. Jsem rovněž zodpovědná za realizaci Víze Evropského statistického systému pro rok 2020, která byla přijata Výborem pro Evropský statistický systém v květnu 2014. V následujících letech by měla sloužit jako návod pro rozvoj statistiky v Evropě. Je pro mě

zmenšujících se zdrojích a jak sdělovat přidanou hodnotu úředních statistik. Osobně se snažím nalézt správné odpovědi na otázky, které činnosti Eurostatu by měly obohatit národní postupy, jak zintenzivnit spolupráci partnerů v Evropském statistickém systému a mezi ostatními zainteresovanými stranami, jako například vlastníky primárních údajů v soukromém sektoru.

Osobně se snažím nalézt správné odpovědi na otázky, které činnosti Eurostatu by měly obohatit národní postupy, jak zintenzivnit spolupráci partnerů v Evropském statistickém systému a mezi ostatními zainteresovanými stranami, jako například vlastníky primárních údajů v soukromém sektoru.

čest pracovat s tak vynikajícími týmy jak z Eurostatu, tak i z národních statistických úřadů.

Můžete vyjmenovat nejdůležitější úkoly, které nyní stojí před Eurostatem a vámi osobně?

Výzvy, kterým čelí Eurostat, jsou tytéž, jimž čelí mnohé národní statistické úřady. To znamená problémy se zásadním zlepšením údajů, digitální transformace. Dále potíže s tím, jak splnit stále rostoucí požadavky při

Velkým tématem v oblasti evropské statistiky je strategie Víze 2020. Jaké největší přínosy očekáváte v souvislosti s její implementací?

Vize Evropského statistického systému pro rok 2020 stanovila pět klíčových oblastí, na které by se mělo zaměřit naše úsilí. Jsou to uživatelé, využití potenciálu nových zdrojů údajů, zefektivnění statistických procesů, kvalita jako řídicí zásada ve všech našich činnostech, diseminace a komunikace. Pro všechny oblasti

Mariana Kotzeva

Vystudovala statistiku a demografii na Univerzitě národní a světové ekonomiky v Sofii v Bulharsku, kde získala i doktorát z ekonomie. Od roku 2003 působí na této univerzitě také jako docentka. V roce 1993 obdržela titul MA v oboru ekonomie na Univerzitě státu New York a Central European University v Praze.

V letech 2007 až 2012 vedla Mariana Kotzeva bulharský statistický úřad (BNSI – Bulgarian National Statistical Institute). V dubnu roku 2012 začala spolupracovat s Eurostatem. V období 2006 až 2007 pracovala jako poradce bulharského prezidenta.

Náměstkyní generálního ředitele Eurostatu se stala Mariana Kotzeva 1. července 2014.

se definovaly strategické cíle. Pokud jich bude dosaženo, umožní to Eurostatu a národním statistickým úřadům udržet si svůj význam a plnit náročné úkoly informačního věku. Víze se dále soustředí na sjednocení znalostí. Společné projekty najdou řešení na otázky, zda a jak by se daly v produkci úřední statistiky využít nové zdroje údajů, například z mobilních telefonů nebo sociálních sítí. Prověří se i nové formy kooperace – střediska vynikající spolupráce. Jeden nebo více národních statistických úřadů by tak mohly poskytovat služby pro zbytek členů Evropského statistického systému.

Dosáhlo se v této oblasti nějakého konkrétního pokroku?

Od května 2014, kdy byla Víze Evropského statistického systému pro rok 2020 přijata, se pracuje na její transformaci do konkrétních projektů a činností. S potěšením mohu oznámit, že na posledním zasedání Výboru pro Evropský statistický systém, v únoru 2015, bylo odsouhlaseno portfolio s osmi projekty. Obsahuje tři pokračující projekty: SIMSTAT, který je zaměřený na pilotní výměnu mikrodat pro statistiku obchodu se zbožím; projekt Validace údajů a projekt ESBRS zacílený na zlepšování kvality národních registrů ekonomických subjektů a Eurogroup registru nadnárodních ekonomických subjektů.

Výbor pro Evropský statistický systém odsouhlasil z důvodu realizace Víze 2020 i další projekty. Které to jsou?

ADMIN, ESDEN a SERV. Projekt ADMIN se soustředí na širší využití stávajících administrativních zdrojů dat pro produkci úřední statistiky. Účelem projektu ESDEN je modernizace počítačové sítě pro výměnu dat mezi partnery Evropského statistického systému. Projekt SERV bude směřovat na sdílení služeb mezi členy statistického systému. Poslední dva projekty se věnují digitálnímu šíření údajů – diseminaci a komunikaci. Portfolio projektů se bude časem ještě dále rozvíjet podle potřeb členů statistického systému a dostupných zdrojů dat.

Co si myslíte o spolupráci Eurostatu s národními statistickými úřady?

Evropský statistický systém pracoval a stále pracuje na základě partnerství a spolupráce. Je jako rodina, takže po dobu, co jste jejím členem, získáte mnoho přátel z různých zemí. Díky tomu se daří zajišťovat porovnatelnost statistik a dosahovat dalšího pokroku v metodice. V posledním roce se také konsolidoval Evropský statistický systém. Uskutecnila se řada neformálních seminářů s předsedy národních statistických úřadů, na kterých se diskutovalo otevřeným a brainstormingovým způsobem. Hledali jsme společná řešení, jak vyhovět náročným úkolům a problémům se záplavou údajů, krácením rozpočtů či nových požadavků na statistiku v rámci stávajících i nových modelů spolupráce. Mimořádně, první seminář zorganizoval Český statistický úřad. Osobně jsem přesvědčena, že partnerství je v samotných základech Evropského statistického systému. Právě na nich musíme stavět, abychom provedli naši loď obtížnými a bouřlivými časy. Úspěchem je cesta, nikoli místo určení. A já se těším na pokračování v cestě! ■

Muž, který otevřel okno do světa statistiky

V loňském roce zemřel prof. Ing. Antonín Klas, Ph.D., ekonom a statistik, vynikající vysokoškolský pedagog, díky jemuž si československá statistika před rokem 1989 udržela evropskou úroveň.

Milan Šikula, ředitel Ekonomického ústavu Slovenské akademie věd

Pod vedením profesora Antonína Klase se ve Výzkumném výpočetním středisku, dnešním slovenském Infostatu, zformovala škola ekonometrů uznávaná nejen v bývalé ČSFR, ale i v zahraničí. Určitě tedy stojí za to si ho ve stručnosti připomenout. Měl jsem štěstí, že jsem se mohl osobně přesvědčit o jeho vysokých odborných a lidských kvalitách, když byl mým učitelem a kolegou. Svě mimořádně široké a plodné pracovní aktivity rozvíjel na třech vzájemně se prolínajících liniích – pedagogické, vědecko-výzkumné a vědecko-organizační. V každé z nich zanechal hlubokou inspirující stopu pro další vývoj ekonomické vědy.

Vědec s inovativním myšlením

Jako vědec a pedagog se vyznačoval tím, že měl nejen vzácný cit a smysl pro nové progresivní směry zkoumání, ale měl i odvahu je teoreticky proboujet a prakticky prosadit do života. To není v ekonomii a ve společenských vědách vždy jednoduché.

Prakticky všechny významné práce dokumentují jeho inovativní myšlení, vědecky korektně argumentované překonávání metodologických či ideologických stereotypů, což často naráželo na dobou podmíněnou kritiku a na odpor některých představitelů vědeckých a politických kruhů. To, že další vývoj dal profesoru Antonínu Klasovi za pravdu, se ukázalo v souvislosti s jeho pracemi o základních otázkách produktivity práce, o metodologických problémech ve společenských vědách, o vztazích ekonomiky

s matematikou, s teorií o informacích, o kybernetice v ekonomii až po analyticko-kritické a koncepční práce v oblasti znalostní ekonomiky a společnosti, informatiky, výzkumu, technologického a inovačního rozvoje a institucionálního vývoje a řízení vědy na Slovensku.

Jeho vědecky poctivý přístup nejenom že odkrýval příčiny a podstatu problémů, ale přinášel i řešení, která často vyžadovala překonávání různých myšlenkových zájmových bariér. U všech, kteří měli možnost s ním na různých úrovních ve výzkumu spolupracovat, měl profesor Antonín Klas velkou přirozenou autoritu. Byla symbiózou jeho vysoké odborné profesionality a vzácně korektního a citlivého přístupu k lidem.

Průkopník spolupráce

Snad nejvýstižnější ukázkou synergického působení osobnosti profesora Klase bylo „otevření oken do světa“, jak on charakterizoval vznik a činnost

Výzkumného výpočetního střediska – Programu OSN. Pod jeho vedením dosáhlo pracoviště mimořádně zásadních výsledků pro ekonomickou vědu a její uplatnění nejen na Slovensku, ale i v zahraničí. Významně přispělo k urychlení nových vědních oborů, především v oblasti informačních systémů, softwarových systémů a ekonometrického modelování. Pod vedením profesora Antonína Klase se ve Výzkumném výpočetním středisku zformovala škola ekonometrů uznávaná nejen v bývalé ČSFR, ale i v zahraničí.

Pýcha státní statistiky

Vznik Výzkumného výpočetního střediska, dnešního Infostatu (Institút informatiky a statistiky) se datuje k 1. červenci 1967. Na základě dohody mezi vládou bývalé ČSSR a orgány OSN vydal předseda tehdejšího Státního statistického úřadu dekret o jeho zřízení. Myšlenka vznikla na půdě Evropské hospodářské komise OSN.

Více na <http://bit.ly/1JrDFiQ>. ■

PŘÍSPĚL K TRANSFORMACI

Profesor Klas se významně zasloužil o udržení profesionality československé statistiky v těžkých dobách 70. let. V čele výzkumného střediska v Bratislavě, které bylo v letech 1969–1974 podřízeno OSN, dokázal využít příznivé situace k udržení kontaktů se světem a k vysílání mladých lidí do světových institucí. I později, kdy středisko přešlo do československých rukou, dokázal pokračovat v udržování a rozvoji vysoké profesionality v Československu.

Jako kanadský delegát jsem ho potkával v 80. letech na zasedáních Výboru pro elektronické zpracování dat Konference evropských statistiků. Jeho vystoupení, která se tolik lišila od „příspěvků“ většiny ostatních zástupců z komunistických zemí, udržovala povědomí o úrovni československé statistiky ve světě. Kontinuita profesionality v československé statistice, o kterou se tak významně zasloužil, pak významně usnadnila transformaci po roce 1989.

Edvard Outrata, bývalý předseda ČSÚ

Časopis ČSÚ Statistika má co oslavovat

V letošním roce slaví časopis Statistika: Statistics and Economy Journal kulaté výročí. Od vzniku jeho předchůdců, na které v roce 1964 navázal, uplyne 95 let. Jakými změnami prošel titul, který si svým obsahem získal přízeň odborné veřejnosti v ČR i v zahraničí?

Jiří Novotný, kancelář předsedkyně ČSÚ

Časopis Statistika využil tradice a navázal na předchozí odborné statisticko-ekonomické časopisy, které vydávala státní statistická služba na území ČR: Statistika a kontrola (1962–1963), Statistický obzor (1931–1961) a Československý statistický věstník (1920–1930). Až do roku 2010 vycházelo periodikum každý druhý měsíc převážně v českém jazyce. Od roku 2011 se změnila nejen jeho periodicita (časopis vychází pouze anglicky čtyřikrát ročně), ale i grafická podoba.

Proč začal časopis vycházet pouze v angličtině?

S přechodem na čistě anglickou jazykovou verzi získala Statistika podnázev Statistics and Economy Journal. Snahou ČSÚ je vytvořit mezinárodní vědecký časopis, který prezentuje oficiální statistiky a přispívá k posilování vztahu mezi teorií a praxí. Autory článků jsou tedy nejenom odborníci ze statistických úřadů a dalších statistických institucí, ale i zástupci univerzitní a akademické sféry. Počet příspěvků původem ze zahraničí se za období 2011–2014 zdvojnásobil (v roce 2011 byl poměr publikovaných článků z ČR a ze zahraničí 19 : 5, vloni 20 : 11).

Podstatných změn doznala i grafická podoba Statistiky. V roce 2011 se změnila obálka i webové stránky. Tištěná verze (náklad 300 ks) byla doplněna o tzv. open access, tzn., že veškerý obsah časopisu je vždy v termínu vydání tištěné verze k dispozici on-line.

Zařazení titulu na Seznam českých recenzovaných neimpaktovaných pe-

riodik v roce 2008 bylo důležité pro jeho další vývoj. Tento seznam byl v roce 2013 aktualizován a Statistika v něm potvrdila své členství. V témže roce se také změnila metodika RVVI – Rady pro výzkum, vývoj a inovace (odborný a poradní orgán vlády ČR) pro hodnocení výsledků vědy a výzkumu v České republice.

Statistika je rovněž citována v několika zahraničních databázích vědeckých časopisů a v současnosti usiluje i o členství v databázi Scopus, což je vzhledem k proměnám v hodnocení výsledků vědy a výzkumu v Česku důležité i do budoucna.

Složení poradních orgánů je zárukou kvality

Od roku 2011 se proměnilo i složení Ediční rady a Výkonné rady časopisu.

Členy obou rad jsou odborníci na statistiku a ekonomii z českých i zahraničních univerzit (Vysoké školy ekonomické v Praze, Univerzity Karlovy v Praze, Ekonomické univerzity v Bratislavě a Vysoké školy ekonomické ve Vratislavi), někteří předsedové evropských statistických úřadů (českého, slovenského a německého) i zástupci dalších odborných a profesních institucí (České národní banky, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu a České statistické společnosti).

Co je to recenzní řízení?

Ve Statistice vychází příspěvky zaměřené na teoretickou i aplikovanou statistiku, matematické a statistické metody a vzdělávání ve statistice, koncepci státní statistiky, na aplikovanou ekonomii a ekonometrii, hospodářské, sociální a environmentální analýzy, hospodářské ukazatele, sociální a environmentální problematiku z pohledu statistiky či ekonomie nebo problematiku regionálního rozvoje.

Před publikováním musí každý vědecký článek posoudit odborníci. Tato procedura se nazývá recenzní řízení. Ve Statistice procházejí vědecké statě dvojitým anonymním recenzním řízením (tzv. double blind peer review). Každý článek hodnotí minimálně dva recenzenti, přičemž platí zásada nezávislosti a anonymity autorů i recenzentů.

Příspěvky se zasílají do recenzního řízení pouze v angličtině.

Více informací najdete na webu časopisu www.czso.cz/statistika_journal.

**INDIKÁTORY:
PROSINEC 2014**

PRŮMYSL

+4,7 %

Průmyslová produkce v prosinci 2014 po očištění o vliv počtu pracovních dní meziročně vzrostla o 4,7 %, bez očištění byla vyšší o 7,3 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 0,6 %.

MALOOBCHOD

+4,6 %

Meziroční tržby v maloobchodě (NACE 47) očištěné o kalendářní vlivy reálně vzrostly o 4,6 %, bez očištění o 5,8 %. Růst zaznamenaly tržby za pohonné hmoty, za nepotravinářské zboží i za potraviny.

STAVEBNICTVÍ

-7,9 %

Stavební produkce v prosinci 2014 po očištění od vlivu pracovních dní meziročně klesla o 7,9 %. Bez očištění se snížila o 6,6 %.

SLUŽBY

-3,3 %

Tržby za služby očištěné o kalendářní vlivy se reálně meziročně snížily o 3,3 %. Pokles vykázala všechna odvětví služeb s výjimkou administrativních a podpůrných činností.

CESTOVNÍ RUCH

+7,4 %

V prosinci 2014 se v českých hotelích ubytovalo o 7,4 % více hostů a jejich počet přenocování se zvýšil o 4,4 %.

Návštěvnost mírně rostla

Počet ubytovaných hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v zemích Evropské unie se ve 3. čtvrtletí loňského roku meziročně zvýšil o 1 %.

Roman Mikula, oddělení statistiky cestovního ruchu

Některé země však ve srovnání s rokem 2013 vykázaly pokles zájmu o ubytování.

Podle údajů poskytnutých členskými zeměmi EU přijelo do ubytovacích zařízení ve 3. čtvrtletí 2014 celkem 324 mil. hostů. Meziročně se zvýšil počet příjezdů o 3 mil., tj. o 1,0 %. Také počet nocí, které hosté strávili mimo svůj domov, se mírně zvýšil o 0,1 %. Vývoj v jednotlivých členských státech byl rozdílný. Osmnáct členských zemí zaznamenalo zvýšení příjezdů, deset zemí hlásilo naopak pokles.

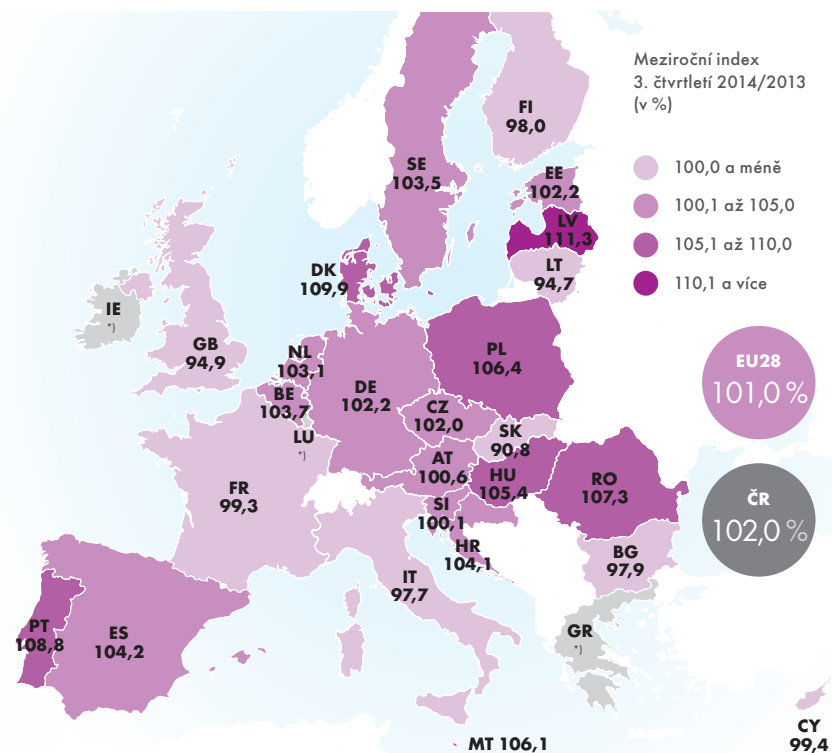
Nejvyšší růst byl vykázán v Lotyšsku (o 11,3 %). Tato země již od začátku loňského roku drží velice dobré tempo růstu návštěvnosti. Za devět

měsíců do lotyšských hromadných ubytovacích zařízení zavítalo o 218 tis. hostů více než v roce 2013, tj. o 14,9 %. Dobré výsledky byly ve 3. čtvrtletí patrné také v Dánsku (+9,9 %), Portugalsku (+8,8 %) či v Rumunsku (+7,3 %). Z velkých hráčů na evropském poli cestovního ruchu stojí za zmínku Španělsko. To ve 3. čtvrtletí 2014 zaznamenalo zvýšený zájem hostů o ubytování a přilákalo o 4,2 %, tj. o 1,5 mil. více návštěvníků. Také turisticky atraktivní Německo se může pochlubit zvýšeným počtem hostů (+2,2 %).

V zemích jako Francie, Velká Británie či Itálie naopak hostů meziročně ubylo.

Ve Velké Británii byl úbytek hostů v absolutním počtu nejvyšší. Pokles

Meziroční index počtu příjezdů hostů ve 3. čtvrtletí 2014

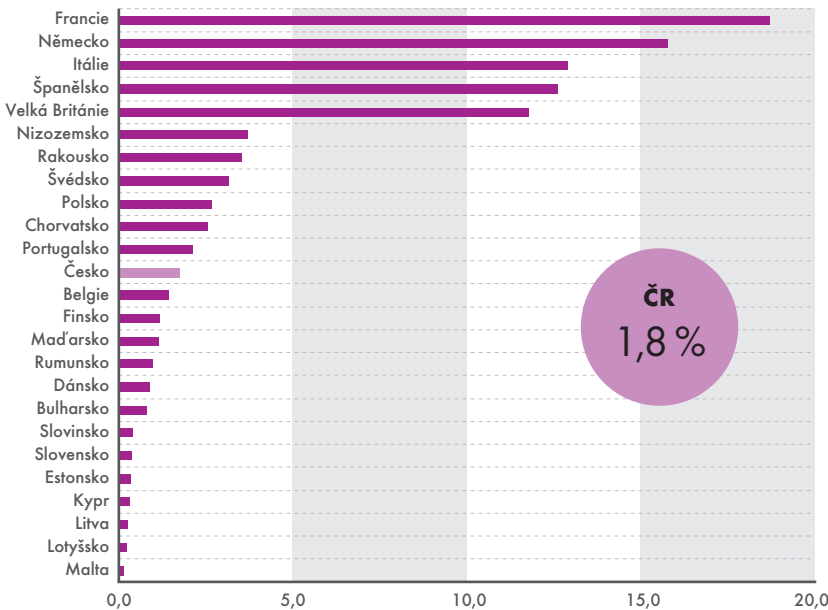

¹⁾ Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat (k 21. lednu 2015)

Podíly jednotlivých zemí na příjezdech hostů do EU28* ve 3. čtvrtletí 2014 (v %)

*) Pozn.: Chybí data za Řecko, Irsko, Lucembursko. Zdroj: Eurostat (k 21. lednu 2015)

turistů činil 1,9 mil., což bylo o 5,1 % méně než v loňském roce. Tradiční letní dovolenková destinace Itálie znamenala nižší počet ubytovaných hostů o 900 tis., tj. o 2,3 % méně.

Návštěvnost Francie byla ve 3. čtvrtletí minulého roku nižší o 0,7 %, i když byla nejnavštěvovanější zemí Evropy. Pokles návštěvnosti o 9,2 % vykázalo Slovensko. Loňský rok nebyl pro slovenské provozovatele ubytovacích zařízení příliš úspěšný. Podle předběžných výsledků zde v prvních devíti měsících loňského roku ubytovalo 280 tis. hostů, což představuje meziroční pokles o 9,0 %.

Česko oblíbenou destinací

V ČR již známe výsledky návštěvnosti ve 4. čtvrtletí 2014. V tomto období do hromadných ubytovacích zařízení přijelo celkem 3,3 mil. hostů, což meziročně představovalo zvýšení o 3,1 %. Počet zahraničních hostů se zvýšil o 4,9 %, domácích návštěvníků přibývalo o 0,8 %. Nejvíce hostů, více než 1,2 mil., se ubytovalo ve čtyřhvězdičkových hotelech. Bylo to o 6,5 % více než v předchozím roce. Všechny hotely dohromady vykázaly 5% nárůst. Naopak penzionům a ostatním ubytovacím zařízením se příliš nedařilo, meziročně si pohoršily o 6,1 %, resp. o 2,8 %.

Také počet přenocování byl ve srovnání se 4. čtvrtletím 2013 lepší. V absolutním vyjádření počet nocí dosáhl 8,5 mil., tedy o 2,8 % více než ve stejném období předchozího roku. Domácí klientela navýšila v ubytovacích zařízeních počet nocí o 5,3 %.

Počet přenocování zahraničních hostů se zvýšil o 1,2 %. Podle kategorií se počty přenocování v hotelech meziročně zvýšily o 3,4 %, naopak penziony zaznamenaly 5,0% pokles. V ostatních ubytovacích zařízeních došlo ke zvýšení počtu přenocování o 3,5 %.

Dálňý výhled na vzestupu

Z příjezdů zahraničních hostů stojí za povšimnutí, kromě poklesu příjezdů Rusů o 26,3 % (na celkem 149 tis. hostů), především nárůst příjezdů z Číny (o 21,8 % na necelých 49 tis. hostů) a z Jižní Koreje (o 26,4 % na 44 tis. hostů). Nejvíce zahraničních hostů přijelo tradičně z Německa. Ve sledovaných zařízeních se jich ubytovalo 402 tis., tj. o 10,2 % více než loni. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili již zmiňovaní Rusové. Na třetí příčce se umístilo Slovensko (124 tis. příjezdů, meziroční nárůst o 9,0 %). Zvýšený zájem o návštěvu Česka projevil také hosté z Velké Británie (+10,9 %) či Spojených států amerických (+11,9 %). Naopak hostů z Francie bylo o 2,8 % méně.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: LEDEN 2015

-0,1 bodu

V ČR se Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu) v lednu nepatrně snížil o 0,1 bodu. Mezi podnikateli se důvěra mírně snížila o 0,5 bodu a mezi spotřebiteli se důvěra zvýšila po třetí v řadě o 1,5 bodu.

PRŮMYSL

-0,3 bodu

Indikátor důvěry v průmyslu se v lednu velmi mírně snížil o 0,3 bodu zejména vlivem očekávaného snížení tempa výrobní činnosti v nejbližších třech měsících. V meziročním srovnání je ale důvěra v průmyslu vyšší.

STAVEBNICTVÍ

+1,0 bodu

Ve stavebnictví se indikátor důvěry v meziměsíčním srovnání mírně zvýšil o 1,0 bodu. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví také vyšší.

OBCHOD

+2,7 bodu

Indikátor důvěry v obchodě se v ČR v lednu zvýšil o 2,7 bodu, a to zejména vlivem očekávaní lepší ekonomické situace v nejbližších třech měsících. V meziročním srovnání je důvěra v obchodě také vyšší.

SLUŽBY

-1,7 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se indikátor důvěry v meziměsíčním srovnání snížil o 1,7 bodu, ale v porovnání s minulým rokem je vyšší.

MAKROINDIKÁTORY

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

+2,4 %

HDP očištěný o cenové, sezónní a kalendářní vlivy se ve 3. čtvrtletí 2014 zvýšil meziročně o 2,4 %. Růst byl tažen investicemi do fixního kapitálu, spotřebou domácností a tvorbou zásob. Příspěvek výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí byl zanedbatelný, výsledek zahraničního obchodu růst ekonomiky zpomaloval.

INFLACE

+0,1 %

Ceny pro spotřebitele se v lednu 2015 zvýšily jen o 0,1 % meziročně, tj. stejně jako v prosinci 2014. Ceny elektřiny přešly z prosincového poklesu o 9,6 % do faktické stagnace, propad cen pohonných hmot prohloubil z 6,0 % na 13,9 %.

DŮCHODY Z INVESTIC

369,8 mld. Kč

Od ledna do listopadu 2014 odešlo z ČR do zahraničí na důchodech z investic 369,8 mld. Kč, z toho na samotných důchodech z přímých investic 321,4 mld. Kč. V meziročním srovnání odliv prostředků posílil jen mírně. Zatímco hodnota důchodů z investic narostla o 1,3 mld. Kč, na důchodech z přímých investic bylo vyplaceno o 2,8 mld. Kč více.

ZAHRA NIČNÍ OBCHOD

+50,5 mld. Kč

Podle národního pojetí bylo za celý rok 2014 z ČR do zahraničí vyvezeno zboží v hodnotě 3,14 bil. Kč, hodnota dovozu činila 2,98 bil. Kč. Převaha vývozu nad dovozem byla rekordní, přebytek dosáhl 157,1 mld. Kč. Meziročně posílil o 50,5 mld. Kč.

Na zahraničí jsme závislí

Otevřenost české ekonomiky vůči zahraničí je sice nadprůměrná, za extrémní ji ale považovat nelze.

Lukáš Kučera, oddělení svodných analýz

Mezi typické znaky české ekonomiky patří její otevřenost. Ta je v časech hojnosti, kdy se světovému hospodářství daří a tuzemským firmám na zahraničních trzích roste odbyt, předností. V okamžiku, kdy ekonomický vývoj ve světě zpomalí a poptávka po českých produktech začne klesat, se ale z přednosti stává nevýhoda. Firmy nemají kam vyvézt své produkty. Relativně malý český trh je však absorbovat nedokáže. Začne se proto omezovat produkce.

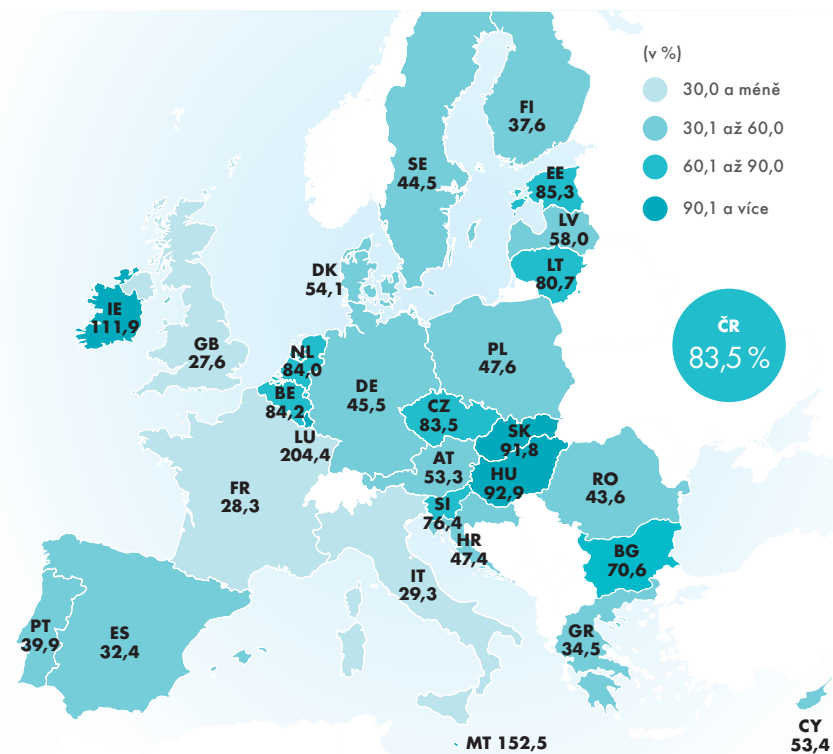
Jedním z měřítek otevřenosti, co se týče toků ze země do zahraničí, je poměr celkového vývozu zboží a služeb k hrubému domácímu produktu (HDP). Tento ukazatel, v zásadě technický bez možnosti jej ekonomicky in-

terpretovat, může dosahovat jakýchkoli kladných hodnot. Přitom platí, že čím je poměr vyšší, tím je ekonomika otevřenější.

Podle údajů za první tři čtvrtletí roku 2014 dosahoval poměr vývozu k HDP v ČR 83,5 %. Otevřenost české ekonomiky byla proti průměru EU (42,9 %) téměř dvojnásobná, přesto mezi všemi unijními členy až devátá největší. Výrazně otevřenější než ČR byl nejen exportér finančních služeb, Lucembursko, ale například i Maďarsko nebo ČR strukturou ekonomiky podobné Slovensko.

Naopak za uzavřené ekonomiky lze považovat ty s dostatečně velkým domácím trhem. Patří mezi ně Velká Británie, Francie, Itálie nebo například Španělsko.

Poměr vývozu zboží a služeb k HDP v kumulaci za první tři čtvrtletí roku 2014

Zdroj: Eurostat (k 29. 1. 2015)

20**Inflace. Jak a proč se v Česku počítá**

Inflaci zveřejňuje ČSÚ každý 9. den v měsíci. Bez tazatelek by to nedokázal.

22**Vloni byly ceny o 29 % vyšší než v roce 2003**

Rok 2014 se zapsal do novodobé historie jako rok s nejmenší mírou inflace.

25**Co nás ochránilo před zdražováním? Kurz koruny**

Vývoj české inflace se v porovnání s EU v letech 2000–2014 téměř neliší.

26**Ostře sledovaný index**

Vývoj spotřebitelských cen patří mezi nejsledovanější makroekonomické ukazatele.

INFLACE

Inflace. Jak a proč se v Česku počítá

Na první pohled to vypadá jednoduše. Tazatelky z Českého statistického úřadu navštíví obchod či provozovnu služeb, kde zjistí, za kolik se určité zboží či služba nabízí zákazníkům. Informace obratem odešlou cenovým statistikům. Ti je zpracují a nakonec z nich vypočítají pouze jedno číslo – inflaci. ČSÚ ji zveřejňuje každý 9. den v měsíci.

Pavla Šedivá, vedoucí oddělení statistiky spotřebitelských cen

Makroekonomický ukazatel inflace, nebo-li indexy spotřebitelských cen, je odbornou i širokou veřejností očekávaným údajem. V soustavě cenových indexů patří mezi nejdůležitější indikátory cenového vývoje. A není divu. Podle něj se totiž valorizují mzdy, důchody a sociální příjmy. Využívá se také při úpravách nájemních či jiných smluv, ve kterých je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace.

Na začátku celého statistického procesu výpočtu indexů spotřebitel-

ských cen stojí tazatelky. V hl. městě Praze a v dalších 35 krajských a okresních městech jich působí celkem 47, což není s ohledem na objem jejich práce zase tak mnoho. Za měsíc musí navštívit zhruba 8,5 tis. prodejen a provozoven služeb, kde vyšetří asi 55 tis. cen pro 620 reprezentantů spotřebního koše. Je to velmi náročná práce, protože ne všude se k nim chovají vstřícně. Otázku cen považuje řada respondentů za tak citlivý údaj, že jej nehodlá s nikým sdílet, natož s pracovníkem státní správy. A to je škoda, z práce tazatelek má pro-

spěch celá společnost, nikoli konkurenční obchodní řetězce nebo provozovny služeb, jak se mnohde omylem domnívají.

Co se dělá se zjištěnými informacemi

Tazatelky zapisují zjištěné ceny do elektronických mobilních záznamových zařízení. Na konci každého pracovního dne je odesílají do Krajské správy Českého statistického úřadu do Hradce Králové, kde je kontrolují a kompletují. Také zde předběžně vypočítávají indexy spotřebitelských cen a v případě nejasností data telefonicky u tazatelek ověřují.

Ke konci měsíce se všechny údaje odesílají do ústředí ČSÚ v Praze k dalšímu zpracování. Zde se navíc centrálně zjišťují ceny ještě dalších zhruba 80 reprezentantů. Jedná se o ceny většinou platné pro celou ČR, tedy průměrné ceny, které se dají zjistit z různých výkazů nebo z internetu. Tímto způsobem se do výpočtu inflace dostane ještě dalších zhruba 10 tis. cen. Po důkladné kontrole dat cenoví statistici spočítají definitivní indexy spotřebitelských cen, které ČSÚ potom publikuje.

U čeho se zjišťují ceny a kdo o tom rozhoduje

Statisticy z ČSÚ zjišťují vývoj cen na spotřebním koši vybraných druhů zboží a služeb, tzv. cenových reprezentantech. To jsou takové výrobky a služby, které se významně podí-

Zjišťování spotřebitelských cen tazatelkami ČSÚ v hl. m. Praze a 35 krajských a okresních městech

Zdroj: ČSÚ

lejí na výdajích obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby. Patří sem výrobky běžného provedení, zboží tuzemské výroby i z dovozu, nepotravinářské zboží prodávané i v doprodejových akcích velkého rozsahu ve vybrané prodejně.

Původně se spotřební koš měnil pravidelně po pěti letech. Kvůli zkvalitnění statistiky a také požadavkům Evropské unie dochází ke změnám častěji. Nejčastějšími jsou úpravy vah, výběr cenových reprezentantů a výpočty cenových indexů.

Zatímco váhy se mění každé dva roky, výběr cenových reprezentantů se obměňuje každým rokem.

Položky a jejich váhy se do spotřebního koše stanovují na základě výsledků šetření z výdajových položek statistiky národních účtů a ze statistiky rodinných účtů. V průběhu platnosti jednoho spotřebního koše obvykle dochází pouze k dílčím změnám. Jde například o případy, kdy některá položka úplně zanikne a je nahrazena jinou obdobného druhu při zachování její váhy. Nebo se naopak na trhu objeví nový produkt, který si rychle získá široký okruh uživatelů, a proto jej statistici nově zařadí do koše. V loňském roce to byl například tablet.

Poslední aktualizace vah spotřebního koše

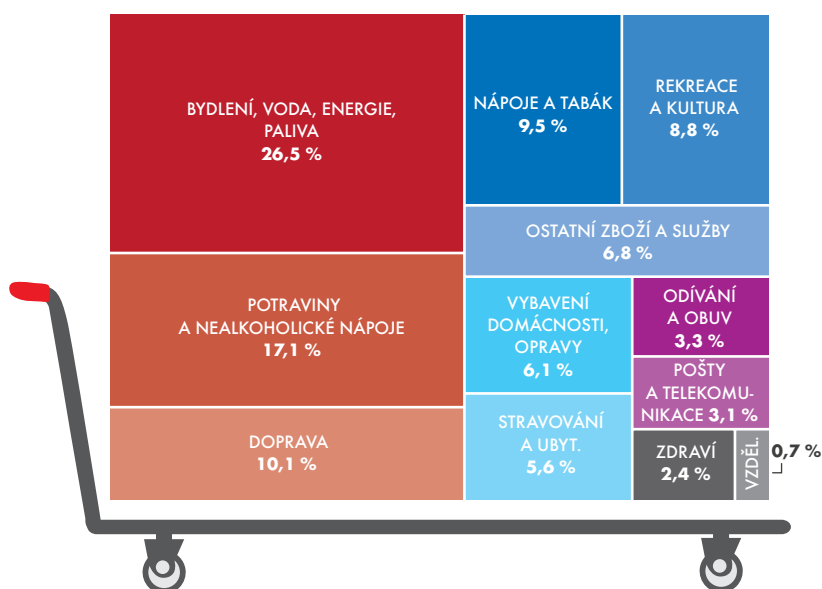
Počínaje daty za leden 2014 došlo k rozsáhlé aktualizaci vah spotřebního koše. Zůstal zachován indexní základ 2005 = 100, který platí dodnes.

Podle publikace Historie státní statistické služby 1919–2014, kterou Český statistický úřad letos v únoru vydává, patří cenové indexy mezi nejstarší statistikou sledované indexy.

Dlouholetá tradice cenových šetření začala již v první republice po ustavení Státního úřadu statistického v roce 1919. Řady cenových indexů jsou publikovány od roku 1922.

V průběhu dalších let prošly cenové indexy různými vývojovými etapami. Značných změn doznal zejména okruh a počet sledovaných druhů zboží. ■

Složení spotřebního koše podle dvanácti hlavních oddílů v roce 2014

PODLE MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE INDIVIDUÁLNÍ SPOTŘEBY SE CENOVÍ REPREZENTANTI ČLENÍ PODLE ÚČELU NA:

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje.**
- 2. Alkoholické nápoje a tabák.**
- 3. Odívání a obuv** – oděvní materiály, oděvy, doplňky, galanterie, obuv včetně půjčování a oprav.
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva** – nájemné, služby spojené s užíváním bytu, výrobky a služby pro běžnou údržbu bytu, vodné a stočné, odvoz popela a odpadků, energie, tuhá paliva.
- 5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy** – nábytek a bytové vybavení, koberce a podlahové krytiny, bytový textil, domácí spotřebiče, kuchyňské potřeby pro domácnost, zboží a služby pro běžnou údržbu, nářadí, nástroje.
- 6. Zdraví** – léčiva a zdravotnické výrobky, stomatologické výrobky, služby očních optiků, služby lékařů, lázeňská péče, regulační poplatky.
- 7. Doprava** – osobní dopravní prostředky vč. oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejná doprava.
- 8. Pošty a telekomunikace** – poštovní služby, telefonní přístroje (mobilní telefony), telefonní služby.
- 9. Recreace a kultura** – rozhlasové a televizní přijímače, přehrávače a rekordéry, výpočetní technika, hudební nástroje, sportovní potřeby vč. oprav, knihy, noviny a časopisy, hračky, papírenské zboží, kulturní služby, sportovní aktivity, tuzemská a zahraniční rekreace, květiny a potřeby pro jejich pěstování, domácí zvířata a potřeby pro jejich chov vč. veterinární služby.
- 10. Vzdělávání** – všechny stupně vzdělávání vč. výuky jazyků a umělecké výchovy.
- 11. Stravování a ubytování** – jídla a nápoje v restauracích, kavárnách a podobných zařízeních, závodní a školní stravování, ubytování v hotelích, v penzionech, chatách, na internátech a vysokoškolských kolejích.
- 12. Ostatní zboží a služby** – služby osobní péče, elektrické spotřebiče pro osobní péči, kosmetické výrobky, klenoty, hodinky, kožená galanterie, pojištění, sociální a finanční služby, správní a administrativní poplatky.

(Zdroj: COICOP – Classification of Individual Consumption by Purpose)

Zdroj: ČSÚ

Vloni byly ceny o 29 % vyšší než v roce 2003

Průměrná míra inflace činila v loňském roce pouze 0,4 %. Byla dokonce o jeden procentní bod menší než v roce 2013. Rok 2014 se navíc zapsal do novodobé historie statistiky jako rok s nejmenší mírou inflace za posledních jedenáct let.

Hana Adámková, oddělení statistiky spotřebitelských cen, Pavla Šedivá, vedoucí oddělení statistiky spotřebitelských cen

Vývoj inflace v roce 2014 ovlivnil měsíc leden. Spotřebitelské ceny v něm meziměsíčně vzrostly pouze o 0,1 %, což byl nejmenší lednový přírůstek spotřebitelských cen od roku 1993. Tato skutečnost vedla ke zpomalení meziročního růstu cen v lednu 2014 na 0,2 % z hodnoty 1,4 % v prosinci 2013.

Z vývoje meziročních přírůstků cen v posledních jedenácti letech lze zjistit, že v roce 2014 byly ceny v úhrnu o 29,0 % vyšší než v roce 2003. Ceny zboží úhrnem vzrostly o 0,1 % a ceny služeb o 0,8 %. Obě skupiny měly od roku 2011 obdobný trend vývoje s tím, že ceny zboží jako celek v posledních dvou letech stagnovaly, zatímco ceny služeb mírně rostly.

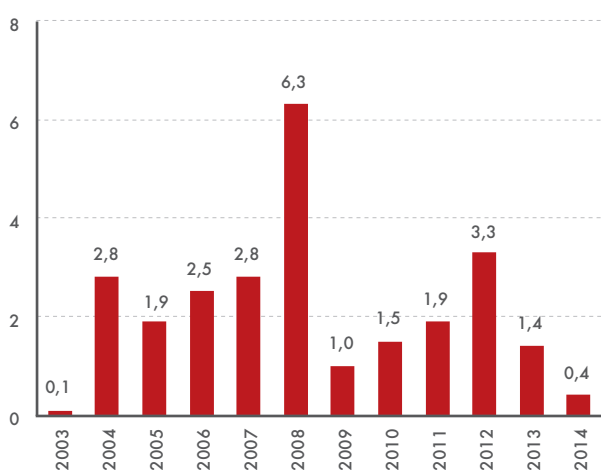
Na zpomalení růstu cen v roce 2014 se výrazně podílel pokles cen v oddělech bydlení, voda, energie, paliva (dále jen bydlení) a zdraví v dů-

Indexy spotřebitelských cen v období 2012–2014 (předchozí rok = 100)

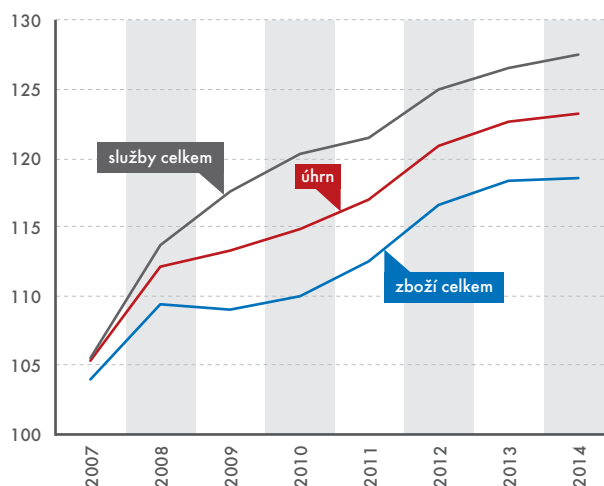
ODDĚL	2012	2013	2014
ÚHRN	103,3	101,4	100,4
Potraviny a nealkoholické nápoje	106,9	104,9	102,0
Alkoholické nápoje a tabák	102,6	103,6	102,8
Odivání a obuv	96,9	99,1	103,0
Bydlení, voda, energie, paliva	105,0	101,8	98,6
Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	98,9	99,0	99,3
Zdraví	109,3	102,4	98,2
Doprava	102,8	99,3	100,2
Pošty a telekomunikace	97,6	91,1	94,7
Rekreace a kultura	99,8	100,3	100,4
Vzdělávání	102,0	101,4	101,3
Stravování a ubytování	103,8	102,0	101,7
Ostatní zboží a služby	101,9	101,6	101,3

Zdroj: ČSÚ

Průměrná roční míra inflace v období 2003–2014 (v %, předchozí rok = 100)

Vývoj indexů spotřebitelských cen zboží a služeb v období 2007–2014 (v %, průměr roku 2005 = 100)

Zdroj: ČSÚ

sledku poklesu cen energií a zrušení regulačního poplatku za pobyt v nemocnici. U většiny ostatních oddílů spotřebního koše došlo v různé míře ke zpomalení cenového růstu. Nízké hodnoty meziročního růstu cen se držely celé první pololetí. Ve druhém pololetí, s výjimkou prosince, nastalo mírné zrychlení.

Ceny elektřiny a plynu klesly

Zpomalení meziročního růstu cen v roce 2014 ovlivnil významně pokles cen elektřiny a plynu. Ceny ve skupině bydlení, které byly v minulých letech tahounem inflace, vloni meziročně klesly a působily protiinflačně.

Ceny elektřiny byly nižší po celý rok zhruba o 10 %. V průměru za rok 2014 to bylo přesně o 10,3 %.

Ceny zemního plynu klesly celoročně o 2,6 %, z toho v prvním pololetí o 7,2 %. Od července tento pokles přešel v růst o 2,4 % v důsledku ukončení platnosti slev z července 2013.

Ceny čistého nájemného vzrostly o 1,0 %, vodného o 3,4 %, stočného o 3,2 %, tepla a teplé vody o 0,5 %. Snižující se vliv cen energií vyjadřuje celkový index spotřebitelských cen bez bydlení. V roce 2014 vzrostly spotřebitelské ceny celkem o 0,4 %, při vyloučení položek bydlení o 1,0 %.

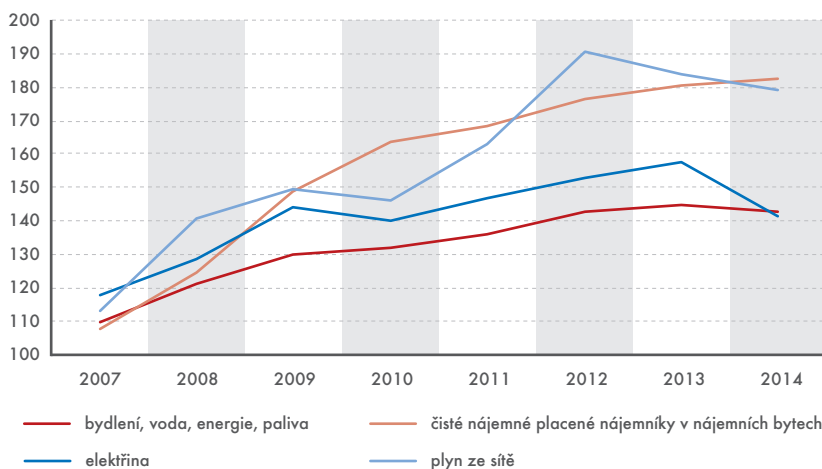
Co ještě v České republice zlevnilo

V oddíle zdraví došlo od ledna 2014 ke zrušení regulačních poplatků za pobyt v nemocnici. Tato skutečnost způsobila pokles cen v oddíle zdraví, který se postupně v průběhu roku snižoval zejména vlivem zvýšení cen léků a jejich doplatků v průměru o 2,2 %, zdravotnických výrobků o 3,8 % a ambulantní stomatologické péče o 5,0 %.

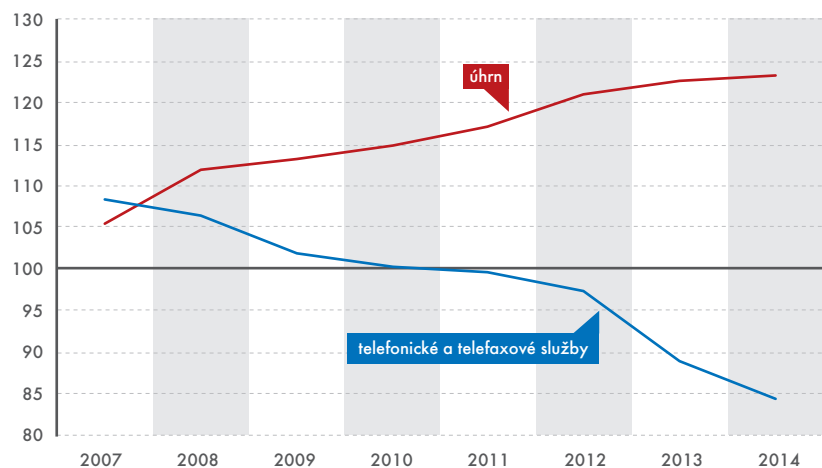
Na snižování cenové hladiny působily i ceny v oddíle pošty a telekomunikace. Ceny telefonických a telefaxových služeb klesly o 5,1 %. Naopak ceny poštovních služeb byly vyšší o 11,1 %.

Mírně nižší než v roce 2013 byly v roce 2014 také ceny řady výrobků v oblasti bytového vybavení a zařízení domácnosti. Jednalo se ze- ▶

Vývoj indexů spotřebitelských cen v oddíle bydlení v období 2007–2014
(v %, průměr roku 2005 = 100)

Vývoj indexů spotřebitelských cen telefonických služeb v období 2007–2014
(v %, průměr roku 2005 = 100)

Zdroj: ČSÚ

Vývoj cen vybraných druhů potravin, 2007–2014

Zboží	Měrná jednotka	Rok					
		2007	2010	2011	2012	2013	2014
Chléb konzumní kmínový	Kč/kg	18,98	18,36	21,55	22,89	23,06	23,00
Pečivo pšeničné bílé	Kč/kg	44,07	33,71	43,31	43,63	41,95	40,48
Pšeničná mouka hladká	Kč/kg	9,11	8,74	11,37	11,48	13,37	13,18
Vepřová kýta	Kč/kg	107,48	102,89	103,00	112,88	119,65	122,63
Hovězí maso zadní	Kč/kg	168,44	175,32	179,79	199,92	206,51	204,37
Kuřecí řízký	Kč/kg	131,57	135,18	138,37	146,16	150,14	154,45
Mléko polotučné trvanlivé	Kč/l	15,28	14,81	16,40	16,61	18,16	19,86
Eidamská cihla	Kč/kg	122,03	119,29	121,87	127,94	141,47	150,81
Máslo čerstvé	Kč/kg	116,30	119,03	138,73	136,05	153,92	161,78
Konzumní brambory	Kč/kg	14,03	13,41	13,61	10,66	17,00	13,60
Citrony	Kč/kg	31,75	40,22	29,33	34,65	40,78	46,90
Cukr krystalový	Kč/kg	21,90	18,20	22,54	24,27	24,15	22,00

Zdroj: ČSÚ

jména o chladničky, mrazničky, pračky, myčky nádobí, mikrovlnné trouby, vysavače, varné konvice, mixéry apod. V průměru klesly ceny těchto výrobků o 2,6 %. Pokračoval pokles cen elektronického zboží (televizorů, rozhlasových přijímačů, radiomagnetofonů, přehrávačů, fotoaparátů, notebooků apod.) v průměru o 7,4 %.

Ceny potravin stále rostly

Ceny v oddíle potravin a nealkoholické nápoje vzrostly v roce 2014 o 2,0 % (v roce 2013 o 4,9 %), z toho ceny pekárenských výrobků a obilovin o 0,4 %, masa o 2,5 %, ryb o 2,2 %, ovoce o 0,5 %.

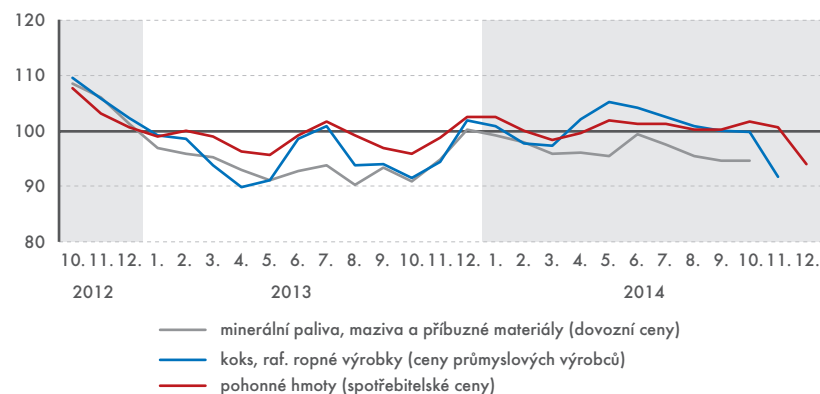
Ceny mléka se zvýšily o 8,6 %, sýrů o 7,3 %, jogurtů o 12,6 %, másla o 5,8 %.

Ceny zeleniny byly nižší o 3,7 % v důsledku poklesu cen brambor o 23,3 %. Ceny cukru klesly o 6,9 % a nealkoholických nápojů o 1,0 %.

Vývoj cen potravin a jejich hlavních komodit má dlouhodobě rostoucí tendenci, která se v posledních letech zmírňuje.

Indexy spotřebitelských cen v celém oddíle potravin a nealkoholické nápoje ovlivňují významně ceny ovoce a zeleniny, které podléhají v průběhu roku sezónním výkyvům. Zatímco v únoru 2014 činila například průměrná cena melounu 52,14 Kč/kg, v srpnu už byla jen 9,03 Kč/kg. Podobný vývoj byl u cen rajských jablek: v lednu loňského roku

Vývoj cenových indexů ropných produktů v období 2012–2014 (v %, stejné období předchozího roku = 100)

Zdroj: ČSÚ

HARMONIZOVANÝ INDEX SPOTŘEBITELSKÝCH CEN V EVROPSKÉ UNIÍ

Harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICP) jsou počítány v členských zemích EU podle jednotné metodiky. Snahou je vytvořit srovnatelné indexy spotřebitelských cen, aby bylo možné porovnávat trendy inflace členských států. Mnoho technických aspektů výpočtu HICP se používá i v národních indexech. V ČR se HICP počítá od ledna 2001.

V roce 2014 byl přírůstek HICP v ČR 0,4 % a v Evropské unii 0,6 %. Nejvíce vzrostly ceny v Rakousku a ve Velké Británii (shodně o 1,5 %). Naopak největší pokles cen nastal v Bulharsku (-1,6 %). Na Slovensku byl přírůstek 0,1 % a v Německu 0,8 %.

stál jeden kilogram 50,59 Kč a v srpnu 22,60 Kč.

V září 2014 zaznamenaly krátkodobý výkyv ceny citronů, které vyskočily až na 85,89 Kč/kg z důvodu neúrody v Jižní Americe.

V oddíle alkoholické nápoje a tabák se zvýšily ceny lihovin o 1,2 %, vína o 3,4 %, piva o 0,9 % a ceny tabákových výrobků (i vlivem zvýšení spotřební daně od ledna 2014) o 3,6 %.

Kladný vliv na růst inflace v roce 2014 měly ceny v oddíle odívání a obuv hlavně vlivem cen bot, které zdražily o 6,8 %, z toho ceny dámské obuvi o 8,4 %. Ceny oděvů se zvýšily o 1,8 %.

Průměrná cena benzínu Natural95 byla v prosinci 2014 nejnižší od února 2011

Meziroční vývoj spotřebitelských cen pohonných hmot v oddíle doprava dlouhodobě koresponduje s cenami průmyslových výrobců a dovozními cenami ropných výrobků.

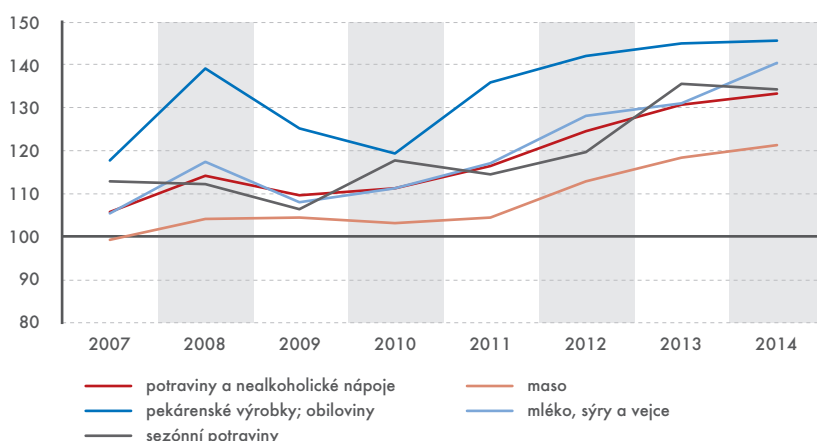
Ceny pohonných hmot vzrostly v roce 2014 proti roku 2013 pouze o 0,1 %, což ovlivnil jejich významný pokles na konci roku.

V prosinci se snížily ceny pohonných hmot meziročně o 6,0 %. Průměrná cena benzínu Natural95 ve výši 33,93 Kč/l byla v tomto měsíci nejnižší od února 2011. Průměrná cena motorové nafty činila 34,41 Kč/l a byla nejnižší od září 2011.

Ceny nových automobilů vzrostly v roce 2014 proti roku 2013 celkem o 3,4 % a ceny dopravních služeb o 1,7 %.

Zdroj: ČSÚ

Vývoj indexů spotřebitelských cen potravin v období 2007–2014 (v %, průměr roku 2005 = 100)

Co nás ochránilo před zdražováním? Kurz koruny

Vývoj české inflace se v porovnání s Evropskou unií v letech 2000–2014 téměř neliší. Od roku 2000 se průměrná cenová hladina v Unii zvýšila o 36,7 %, v Česku o 35,1 %.

Jiří Mrázek, ředitel odboru statistiky cen

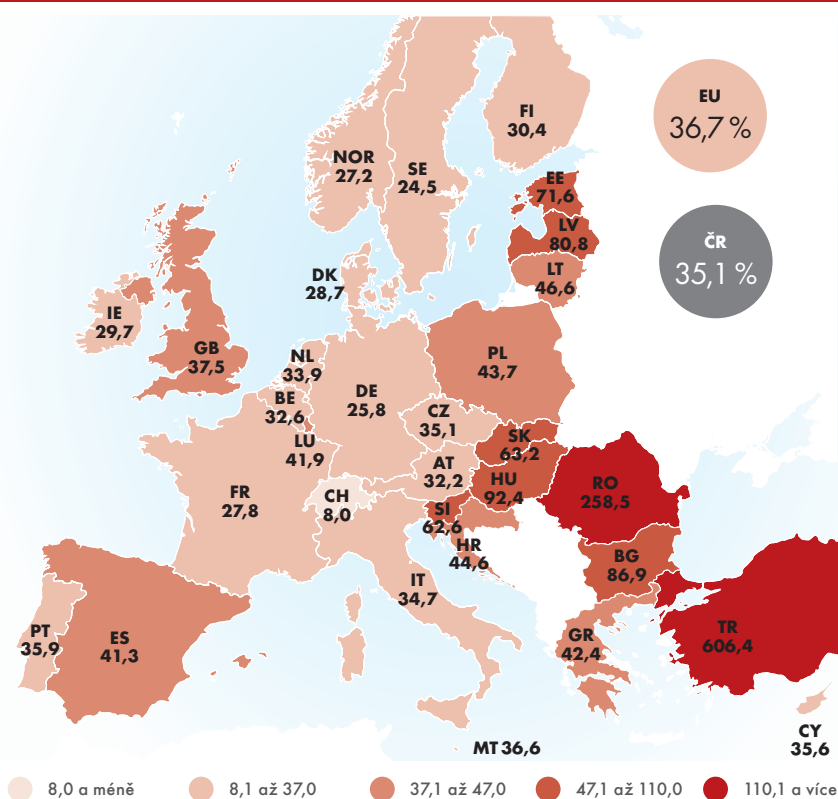
Při srovnání přírůstků cen ve sledovaném období je vidět jistá podobnost ČR s průměrem EU. Rozdíly vytvářelo nepravidelné, avšak výrazné, zvyšování nepřímých daní – zejména daně z přidané hodnoty a spotřebitelské daně.

Zajímavé je srovnání podle jednotlivých výdajových spotřebitelských skupin. Z infografiky je patrný značně rozdílný vývoj, který se ve sledovaném období jeví jako dlouhodobý systematický trend. Ostatně není to jen záležitost České republiky, ale i jiných evropských zemí. Za pozornost stojí i skupina „bydlení“.

Nebezpečí pro českou ekonomiku představuje její otevřenost

Na vývoj inflace má vliv otevřenost ekonomiky v ČR zejména vůči Evropě a také změna kurzu koruny vůči evropským měnám. Právě její kurz ČR dosud značně chránil před růstem cen zejména oděvů a obuvi, vybavení domácností a v dopravě (především pohonné

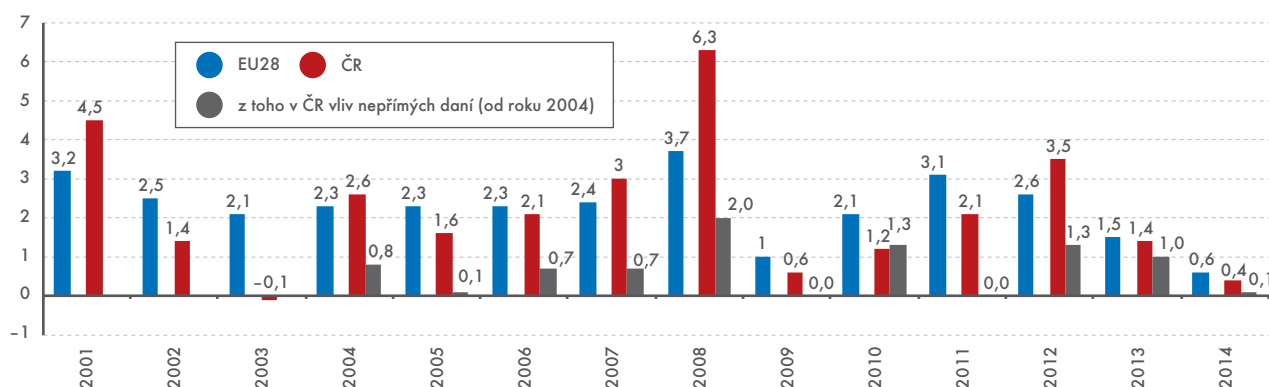
Růst cen v Evropě v období 2000–2014 (v %, harmonizovaný index)

8,0 a méně 8,1 až 37,0 37,1 až 47,0 47,1 až 110,0 110,1 a více

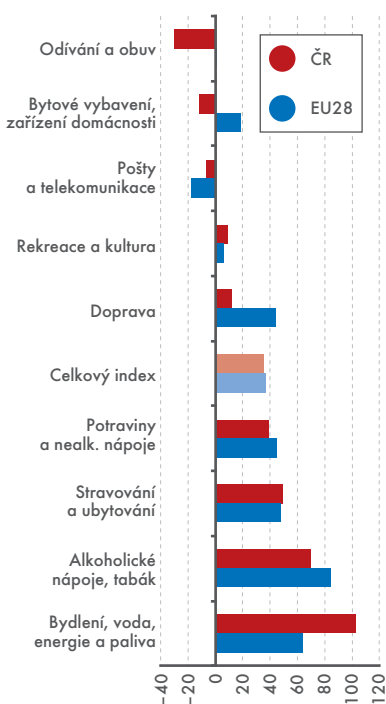
Zdroj: Eurostat

Průměrná roční míra inflace v EU28 a ČR v období 2001–2014 (v %, harmonizovaný index)

Zdroj: Eurostat, ČSÚ

Růst cen v období 2000–2014
(harmonizovaný index)

Zdroj: Eurostat, ČSÚ

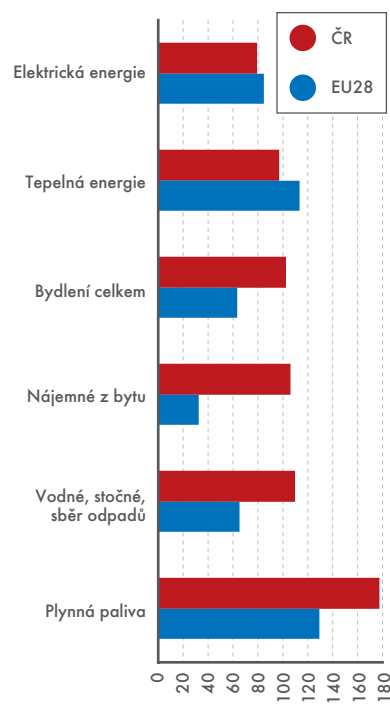
hmoty a automobily). Tyto skupiny zboží jsou velmi obchodovatelné a jejich ceny jsou mezinárodně podobné.

DEREGULACE OVLIVNILA NÁKLADY NA BYDLNÍ

Výrazně více než v EU však rostly výdaje na bydlení. Zde hrál kurz koruny jen malou roli. Velkou měrou k cenovému růstu přispěla deregulace nájmu, kde byla postupně uvolněna omezení na vyšší nájemného a to dosáhlo volných tržních cenových limitů. Relativně značně rostly ceny vodného, stočného a ceny plynu, které jsou významně monopolizovány.

Oblast telekomunikací u nás ukazuje dlouhodobé udržování cen na relativně vysoké úrovni, která skončila až po roce 2007. Naopak růst cen alkoholických nápojů a cigaret, který je dán do značné míry daňovou politikou státu, za evropským průměrem mírně zaostával.

Bydlení – růst cen v období 2000–2014
(harmonizovaný index)

Zdroj: Eurostat, ČSÚ

Ostře sledovaný index

Vývoj spotřebitelských cen patří mezi n sledovanější makroekonomické ukazatele. Obecně se ztotožňuje s mírou inflace. Přesněji řečeno, pokrývá jen část cenového vývoje v ekonomice, byť velmi významnou.

Předností indexu spotřebitelských cen je rychlost a frekvence jeho zveřejnění. Nejrychlejší bleskové odhady vývoje cen jsou k dispozici již na konci referenčního měsíce. Vývoj spotřebitelských cen je ostře sledovaný centrálními bankami, které podle něj hodnotí úspěšnost své měnové politiky. Jako u všeho v životě, i u měření spotřebitelských cen je vždy něco za něco. Tlak na rychlost zveřejnění znamená na druhé straně omezené pokrytí reprezentantů, předpoklad stabilní struktury výdajů a limitovanou možnost očištění vývoje cen o změny kvality.

Aby mohl index spotřebitelských cen vzniknout, musí být získána data o vývoji cen jednotlivých reprezentantů s dostatečnou reprezentativností. Hlavní metodou je

stále sběr dat v terénu, přestože roste podíl centrálně zjišťovaných cen, trendem do budoucna je i využívání podrobných údajů od obchodních řetězců.

Platí, že čím významnější statistický ukazatel, tím větší diskuze vyvolává. U inflace je největším předmětem sporů očišťování o vývoj kvality, a to jak směrem nahoru, tak i dolů. Centrální banky obecně uvažují, že reálná inflace je nižší než ta měřená právě kvůli nedostatečnému zachycení růstu kvality, která je přisuzována cenovému vývoji. Na druhé straně v podmínkách české ekonomiky je nízkoinflační vývoj do určité míry přisuzován záměrnému snižování kvality spotřebitelských výrobků, zejména u potravin. Pokud je cena rohlíku meziročně stejná, ale sníží se jeho gramáž o desetinu, znamená to současně desetiprocentní růst jeho ceny. Jaký vliv má nadhodnocování a podhodnocování změn kvality a do jaké míry se oba vlivy kompenzují, je obtížné vyčíslit a je zřejmé, že to bude nadále předmětem

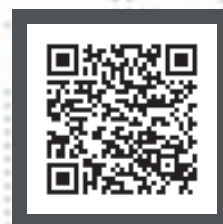
diskuzí. V každém případě je cenová statistika pod přísnou kontrolou uživatelské veřejnosti, což přispívá k její transparentnosti a zároveň motivuje statistiky k jejímu neustálému zlepšování.

MAREK ROJÍČEK
místopředseda ČSÚ

NA TABLETU I V MOBILU

statistikaamy.cz

Téměř dvě třetiny neziskovek tvoří sdružení

Přestože převážná část neziskových institucí nemá zaměstnance a práci v nich vykonávají dobrovolníci, podílejí se i ony na tvorbě hrubé přidané hodnoty. Potvrzují to data ze Satelitního účtu neziskových institucí.

Irena Tannenbergerová, oddělení netržní ekonomiky

Počet organizací – sdružení mnohonásobně převyšuje ostatní právní formy neziskových institucí. Od roku 1990 jejich počet postupně každý rok narůstá o několik tisíc. Zatímco v roce 1990 vznikly z původních zájmových sdružení (sportovní kluby, zahrádkáři apod.) necelé 4 tis. neziskovek, na konci roku 2013 jich už bylo téměř 113 tis.

Růst počtu nadací se zastavil až v roce 1997

Zajímavý byl v uplynulých 25 letech i vývoj počtu nadací. V letech 1992 až 1997 rychle rostl jejich počet pravděpodobně v důsledku vidiny získání „rychlých peněz“, kdy se projevila snaha využít trhliny v zákoně a čerpat různé granty a dotace pod záštitou nadace. Po přijetí zákona o nadacích a nadačních fondech v roce 1997 začaly působit jasně vymezené podmínky registrace a hospodaření na vyrovnaný pozvolný růst nově vzniklých organizací těchto právních forem. Jejich počet se koncem roku 2013 přiblížil ke dvěma tisícům.

Obecně prospěšné společnosti začaly vznikat až po přijetí zákona z roku 1995 o obecně prospěšné společnosti jako nové právní formě s přísně stanovenou organizační strukturou i podmínkami fungování. To se projevilo v jejich nízkém počtu – koncem roku 2013 jich bylo méně než 2,5 tis.

Také počet církevních organizací je od roku 2002 stabilní. V tomto roce byl vznik církví a náboženských společností upraven zákonem o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. V roce 2013 bylo v ČR více než 4 100 církevních organizací. Zákon o myslivosti z roku 2001 zase upravuje legislativu honebního společenstva. Ze dvou jednotek v roce 2001 stoupl v roce 2004 počet honebních společenství na více než 3 800. Od roku 2009 jejich počet ještě vzrostl a pohybuje se nad 4 tis.

Na konci tisíciletí, v roce 1997, začala vznikat první zájmová sdružení právnických osob. Jejich počet rostl pozvolna až do více než 1 200 organizací v roce 2013.

K ocenění dobrovolnické práce slouží údaje o počtu odpracovaných

hodin. V tabulce můžeme vidět, jaký vliv na to měla v letech 2005 až 2007 likvidace škod po povodních, do které se nejvíce zapojili dobrovolníci ze sdružení dobrovolných hasičů a různých humanitárních a ekologických organizací. Ostatní údaje ze statistického výkazu pro neziskové instituce slouží k propočtu makroekonomických ukazatelů. Kromě toho se využívají i pro splnění požadavků mezinárodních organizací a institucí. Nejvíce volného času, energie a znalostí věnují každoročně svým organizacím a jejich prostřednictvím i celé společnosti lidé z různých sdružení a organizačních jednotek sdružení, tzn. ze sportovních klubů, tělovýchovných jednot, zájmových, humanitárních a ekologických organizací.

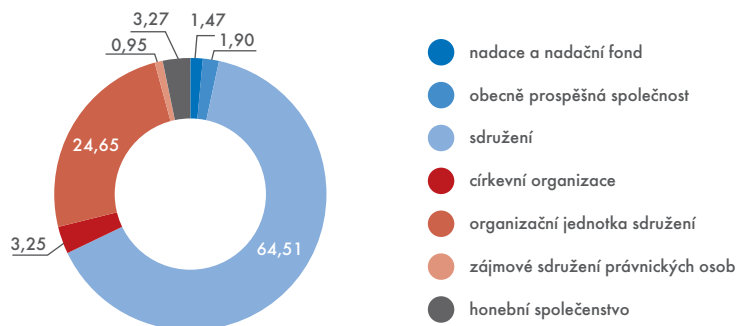
Výkazy jednou za rok

Zatímco zpravodajské jednotky s 10 a více zaměstnanci se šetří každý rok, jednotky s méně než 10 zaměstnanci se šetří v pětiletém cyklu, přičemž každý rok věnují statistice pozornost jiné skupině neziskových institucí.

Počet hodin odpracovaných dobrovolními pracovníky ve vybraných právních formách, 2005–2013									
Právní forma	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nadace	181 876	10 318	64 578	31 578	65 469	54 797	48 453	49 110	56 280
Nadační fond	132 718	280 938	297 274	102 803	106 148	124 080	131 340	136 510	147 180
Obecně prospěšná spol.	159 486	93 039	221 270	165 790	197 675	212 621	226 630	248 815	403 215
Sdružení	40 604 665	31 872 836	72 649 547	17 826 743	21 276 937	20 506 499	21 649 303	22 937 229	21 849 498
Církevní organizace	1 406 554	1 327 303	1 963 842	2 696 309	2 366 055	2 380 675	1 571 799	2 391 379	2 201 865
Org. jednotka sdružení	19 734 815	14 617 794	7 477 466	26 011 276	22 765 915	20 705 564	21 106 555	18 732 631	18 726 132
Zájmové sdruž. práv. osob	56 860	41 738	24 621	55 337	54 188	30 204	48 344	43 088	38 166
Honební společenstvo	540 468	592 191	358 614	222 970	225 665	193 834	221 515	210 150	207 150

Zdroj: ČSÚ

Neziskové organizace v ČR, 2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Za rok 2008 se plošně šetřily obecně prospěšné společnosti, za rok 2009 to byly nadace a nadační fondy. Za rok 2010 se plošně obesílaly stavovské organizace – profesní komory, komory, zájmová sdružení právnických osob a rozsáhlejším výběrem honební společenstva, za rok 2011 přišly na řadu církevní právnické osoby a politické strany a politická hnutí. Pětiletý cyklus uzavíraly za rok 2012 sdružení a organizační jednotky sdružení.

Loňský rok byl klíčový

V roce 2014 se podle nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) transformovaly zpravodajské jednotky do nových právních forem: do spolků, pobočných spolků, odborových organizací a organizací zaměstnavatelů, do pobočných odborových organizací a organizací zaměstnavatelů, do zvláštních organizací pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích a do organizačních jednotek zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích. Podle nové legislativy patří nově mezi neziskové instituce ústav. Ten může dosažený zisk použit jen k podpoře činnosti, pro niž byl založen, a k úhradě nákladů na vlastní správu.

Výkaz, který zasílá Český statistický úřad neziskovým institucím – NI 1-01 (a) dostávají i zpravodajské jednotky, které sice účtují jako neziskové instituce, ale nesplňují definici neziskových institucí. Jsou to: Česká televize, Český rozhlas, Rádio Svobodná Evropa, veřejné výzkumné instituce, mezinárodní instituce, Vi-

nařský fond, Zajišťovací fond a Fond pojištění vkladů.

Neziskové instituce jsou právními subjekty s určitým stupněm vnitřní organizační struktury. Jsou samosprávné a také institucionálně odděleny od vládních institucí. Členství v těchto institucích je zcela dobrovolné. Nejsou založeny za účelem dosahování zisku. Jejich činnost a hlavní funkce spočívá v zajišťování obecně nebo vzájemně prospěšných aktivit domácnostem.

Případný zisk instituce není předmětem rozdělování ve prospěch jejích členů nebo subjektů, které ji založily, řídí nebo kontrolují. Pokud nějaký zisk vznikne, pak se rozděluje ve prospěch programů a aktivit dané instituce. Anebo se poskytne osobám, pro které byla instituce založena ať už z filantropických, nebo charitativních důvodů, nebo také z potřeby podporovat specifickou skupinu osob v podnikání, politice nebo v jiných oblastech společenského života, např. v oblasti výchovy nebo zdravotní a sociální péče.

Neziskové instituce mohou získávat finanční prostředky na svou činnost ze tří přímých zdrojů.

Prvním jsou veřejné zdroje. Jedná se o dotace ze státního rozpočtu a z rozpočtů krajů a obcí. Do této skupiny se řadí například i příjmy z loterií a her podle zákona o veřejných sbírkách a loteriích. Dále mohou získávat neziskové instituce finanční prostředky formou dárčovství, a to buď od jednotlivců, nebo od organizací. Posledním zdrojem přímých zdrojů jsou vlastní příjmy z hospodářské činnosti a také členské příspěvky. ■

KDO JE DOBROVOLNÍK

Člověk, který dává organizaci svůj čas, energii, znalosti a schopnosti a nedostává za to finanční odměnu či jiný prospěch. Získává ale dobrý pocit z pomoci ostatním a neocenitelné zkušenosti.

FORMY NEZISKOVEK

Neziskové instituce se označují také jako dobrovolné organizace, organizace občanského sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace.

Patří sem následující právní formy: nadace, nadační fond, obecně prospěšná společnost, vysoká škola (veřejná), školská právnická osoba, sdružení (občanská sdružení, odborové svazy, humanitární organizace, sportovní kluby, svazy a organizace tělesně i duševně postižených, rodinná a mateřská centra, organizace zahrádkářů, rybářů, myslivců, včelařů, modelářů, kulturní spolky, environmentální a ekologická hnutí, organizace občanských iniciativ, protestních hnutí atd.), organizační složky sdružení, politická strana, politické hnutí, církevní organizace, stavovská organizace – profesní komora, komora (kromě profesních), zájmové sdružení právnických osob, honební společenstvo.

POHLED DO HISTORIE

V období první republiky vznikly dobrovolné neziskové organizace, jako např. Československý červený kříž, Skaut a tělovýchovné organizace Sokol a Orel. Po 2. světové válce až do roku 1989 byl neziskový sektor tvořen hlavně centrálně řízenými svazy či organizacemi, které byly sdruzeny v Národní frontě (např. Český svaz žen). Existovaly zde také dobrovolné organizace, které byly oficiálně uznávané a které se transformovaly do podoby dnešních neziskových institucí. Jsou to např. ekologické organizace – Brontosaurus, turistické kluby, zájmová sdružení – zahrádkáři, rybáři, sportovní kluby, organizace dobrovolných hasičů, divadelní a pěvecké spolky.

Z kulturních zážitků jsme neslevili

S určitou opatrností můžeme říci, že jsme finanční a ekonomickou krizi, která nás zasáhla po roce 2007, již překonali. Je proto namístě „spočítat“ utrpěné škody. Jak dostupná data ukazují, v oblasti kultury takový úkol nebude jednoduchý.

Jaroslav Novák, odbor statistik rozvoje společnosti

O kultuře lze konstatovat, že je svou podstatou něčím mezi měřitelným a neměřitelným, postižitelným a nepostižitelným nebo užitečným a krásným. Na straně jedné do ní patří péče o kulturní dědictví (např. muzea či knihovny), interpretační umění (divadla apod.) či tisk a celá oblast audiovizu a na straně druhé tak neuchopitelné jevy, jakými jsou způsoby života či tradice a projevy kreativní činnosti lidí.

Již na první pohled je zřejmé, že statistickými přístupy v plném rozsahu a složitosti kulturu nepostihneme. V tomto směru se musíme spokojit pouze s něčím, co by se dalo nazvat „kulturní infrastrukturou“ (např. počty muzeí, knihoven, divadel, jejich příjmy a výdaje, návštěvnost atd.).

Avšak i tento skromnější přístup má svá úskalí. Je otázkou, do jaké míry jsou vypovídající hodnotové ukazatele v případě nesnadného či dokonce ne-

PODÍL KULTURY NA HDP

Nepříznivý vývoj ukazatelů (mikro) ekonomického charakteru dokládá i pohled na makroekonomické veličiny. Zatímco v celé ekonomice v období 2010–2012 v nominálním vyjádření vzrostly jak hrubá přidaná hodnota (o 12,4 %), tak hrubý domácí produkt (o 1,5 %), tak v kultuře byl trend opačný. Váha tohoto sektoru se na celkovém objemu hrubé přidané hodnoty snížila z 2,66 % v roce 2010 na 2,32 % v roce 2012. Poklesl také podíl kultury na celkovém hrubém domácím produktu, a to z 1,57 % na 1,49 %.

Vybrané ekonomické ukazatele kultury v ČR, 2010 a 2012 (v mil. Kč)

Ukazatel	2010	2012	Index 2012/2010
Veřejné zdroje (v mil. Kč)	36 283	34 322	0,95
Náklady celkem (v mil. Kč)	219 816	205 850	0,94
Výnosy celkem (v mil. Kč)	229 110	217 971	0,95
Stupeň soběstačnosti (v %)	87,1	84,9	0,97
Počet zaměstnaných osob	87 018	79 785	0,92
Průměrná měsíční mzda (v Kč)	24 406	24 982	1,02
Investice (v mil. Kč)	13 748	10 396	0,75
Hrubá přidaná hodnota (v mld. Kč)	86,1	84,4	0,98
Hrubý domácí produkt (v mld. Kč)	59,5	57,3	0,96

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

možného ocenění některých uměleckých děl.

Podobné je to s využitím naturálních ukazatelů návštěvnosti, počtu diváků či odehraných představení ve vztahu k umělecké úrovni odpovídajících kulturních statků a služeb. Zdá se, že na rozdíl od přímého prožívání kulturních jevů je jakékoli jejich racionální hodnocení neplnohodnotné a omezené. S tímto vědomím musíme přistupovat i k odpovědím na otázky, které se týkají vývoje kulturních aktivit v nedávném krizovém období.

Ekonomický pokles zasáhl i kulturu

Hospodaření jakéhokoli celku můžeme založit na naturálních nebo hodnotových údajích, nejlépe na kombinaci obou přístupů. Problémem naturálních ukazatelů je v případě kultury určitá neúplnost postižení všech kulturních oborů a aktivit. Zachycují v zásadě jen činnost někte-

řích poskytovatelů kulturních služeb v oblasti kulturního dědictví, interpretačního umění a výtvarného umění. Jejich výhodou však je, že vycházejí z dlouhodobé tradice statistických šetření Ministerstva kultury KULT a poskytují mnohaleté časové řady dat.

Hodnotové ukazatele lze označit naopak za komplexní. Zahrnují celou sféru aktivit, které do kultury spadají. Na druhé straně – s ohledem na agregaci mnoha kulturních oborů v rámci klasifikace ekonomických činností s obory ne-kulturními – hodnotová data vycházejí často i z kvalifikovaných odhadů a jsou proto méně přesná. Nutno dodat, že ekonomický přístup k hodnocení je poměrně nový. Je založen na výsledcích tzv. satelitního účtu kultury, který se začal sestavovat (na základě usnesení vlády ČR z roku 2008) poprvé až za rok 2009.

O rok později byl však rozsah kultury pozměněn podle výsledků projektu Evropské unie ESSnet Culture. Došlo tak – alespoň pro účely zpraco-

vání daného účtu – k přijetí jednotné evropské definice kultury, což je pro budoucí porovnatelnost výsledků nespornou výhodou.

Na druhé straně byla o rok zkrácena časová řada srovnatelných ekonomických dat, a tak v současné době zbývá k hodnocení pouze tříleté období let 2010–2012. V průběhu těchto let došlo (až na průměrnou mzdu) k poklesu všech významných ukazatelů.

Základním předpokladem rozvoje kultury jsou získané i vlastní činnosti vytvářené finanční zdroje. Míru společenské podpory kultury vyjadřují vynakládané veřejné výdaje, které bývají z velké části cíleně zaměřeny na vybrané kulturní oblasti.

Podfinancovaný kulturní sektor

V průběhu let 2010–2012 veřejné výdaje vstupující do kultury klesaly (průměrně ročně o 2,8 %). Snížily se mnohem výrazněji (o 5,5 %) než celkové výdaje veřejných rozpočtů (pokles o 0,7 %). Podíl výdajů na kulturu v celkových výdajích konsolidovaných veřejných rozpočtů tak poklesl z 1,88 % v roce 2010 na 1,72 % o dva roky později.

Jiným směrem se vyvíjely finanční zdroje přicházející do sektoru kultury z domácností. V uvedeném období se zvýšily o necelé jedno procento, avšak s ohledem na pokles celkových finančních výdajů domácností vzrostl podíl výdajů na kulturu v celkových výdajích z 2,62 % na 2,95 %.

Finanční zdroje ze zahraničí směřovaly (vyjma rozhlasového vysílání) zejména do tradičního umění, dosahovaly však méně než jedno procento z celkových zdrojů.

S ohledem na pokles příjmů kulturního sektoru od podniků a neziskových institucí poklesly celkové finanční zdroje vstupující do sektoru kultury, a to o 33,2 mld. Kč (tj. o více než 12 %).

Tato významná skutečnost se musela projevit v hospodaření kulturních organizací. Z časových řad základních ukazatelů sektoru kultury vyplývá, že ve sledovaném období jejich úroveň klesala, popř. stagnovala. Jedinou nevýraznou výjimkou byla

výše průměrné měsíční hrubé mzdy, která vzrostla o 2,36 %. Index spotřebitelských cen však ve stejném období vzrostl téměř o 5,7 %.

Naopak nejrychleji klesal objem investičních výdajů, jehož vývoj naznačuje nemalé problémy spojené s podfinancováním kulturního sektoru.

Při klesajícím trendu výnosů i nákladů se náklady snižovaly mírně rychleji. Proto celkový hospodářský výsledek kulturních institucí vzrostl z 9,3 mld. Kč v roce 2010 na 12,1 mld. Kč v roce 2012 (průměrně o 14,2 % ročně). Díky tomu stagnoval (výrazně neklesal) ukazatel stupně soběstačnosti, který vyjadřuje relaci mezi tržbami za vlastní výkony a celkovými výdaji.

Bez dobrovolníků to nejde

S nepříznivým ekonomickým vývojem sektoru kultury zřejmě souvisí pokles přepočteného počtu zaměstnanců (průměrně o více než 4 % ročně). Údaj o necelých 80 tis. zaměstnancích však plně nevyjadřuje spotřebu živé práce v sektoru kultury. Pracuje v něm také více než 10 tis. dobrovolníků bez nároku na odměnu. Nad tento počet lze zřejmě předpokládat dalších několik tisíc osob pracujících v resortu na základě dohod o pracovní činnosti či v postavení osoby samostatně výdělečně činné.

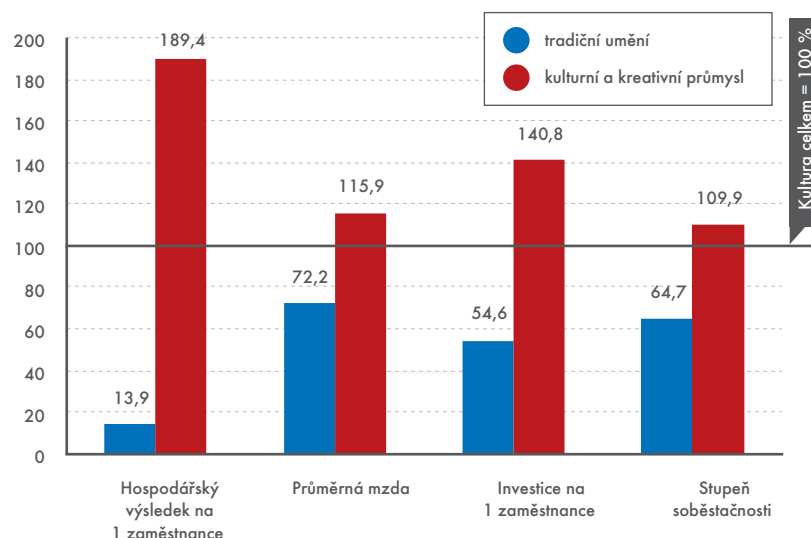
Pokud bychom přepočítali výši vykázaných ostatních osobních výdajů v kultuře pomocí průměrných mezd, dojdeme k počtu dalších asi 15,5 tis. pracovníků zapojených na základě dohod (přepočtených na plnou pracovní dobu).

Z výsledků různých statistických zjišťování lze odhadovat, že v kultuře dále působí zhruba 45 tis. osob samostatně výdělečně činných – OSVČ (majitelů). Celkem by tedy bylo možné odhadnout počet osob pracujících v kultuře zhruba na 150 tis. (zaměstnanců, dobrovolníků, pracovníků na dohody a OSVČ). Tento údaj samozřejmě nezahrnuje pracovníky zabývající se kulturními aktivitami v ne-kulturních organizacích (na druhé straně zahrnuje pracovníky s ne-kulturními aktivitami v institucích kulturních).

Dvourychlostní ekonomika

Jak ukázaly už výsledky ověřovacího zpracování satelitního účtu kultury za rok 2009, může být celkový „zprůměrovaný“ pohled na ekonomiku kultury zavádějící. Co do úrovně hospodaření, se kulturní sektor výrazně člení do dvou zcela odlišných částí. První představují oblasti, které zahrnují kulturní dědictví a živou originální uměleckou tvorbu (péče o kulturní dědictví, interpretační a výtvarné umění), jež ▶

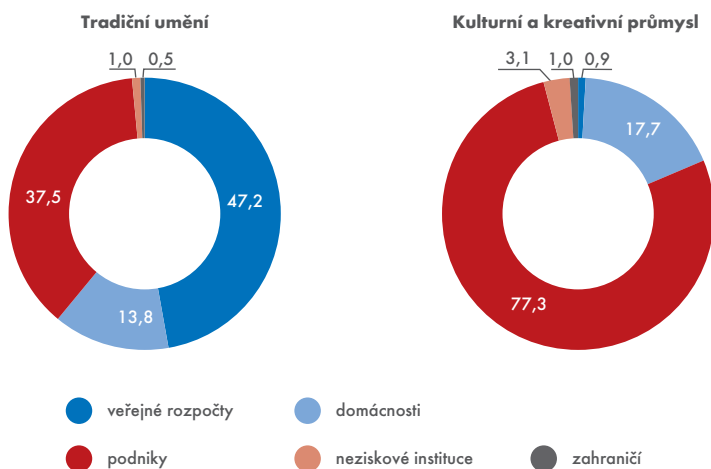
Vzájemná relace vybraných ekonomických ukazatelů v sektoru kultury, 2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Struktura finančních zdrojů kultury v roce 2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ

můžeme nazvat tradičním uměním. Druhou oblast zastupují tzv. kulturní průmysly (tisk, média, audiovideo) spolu s kreativními průmysly (architektura, reklama, design). Zatímco první skupina je na veřejných zdrojích závislá (směřuje jich tam asi 95 %), druhá mírá hospodářské výsledky nadprůměrné, a to i v porovnání s velkou částí ne-kulturních odvětví ekonomiky. Na změněné podmínky krizového období reagovaly obě rozdílné sféry hospodaření dost odlišně. V kulturních a kreativních průmyslech došlo v letech 2010–2012 k hlubšímu poklesu finančních zdrojů (asi o 16 %), snížily se celkové náklady (včetně investičních) a výnosy (zhruba o 7 %). Zisková marže se v zásadě nezměnila. Při stagnaci průměrné mzdy poklesl také počet zaměstnanců (o více

del, představení apod.), tak i poptávky (počet návštěv kulturních zařízení, diváků atd.). V situaci omezení veřejných výdajů na tradiční umění (o 6 %) výrazně vzrostly celkové náklady (o 16,9 %) a výnosy (o 16,3 %). Zvýšil se také počet zaměstnanců (o 3,2 %) a jejich průměrné mzdy (o 3,6 %). Na druhé straně pokles úroveň hospodaření doprovázelo výrazné snížení ziskové marže a investičních nákladů (o více než 30 %).

Zájem veřejnosti o tradiční umění neklesl

Jaké jsou však důvody rozdílných přístupů dvou částí kulturního sektoru ve ztížených podmínkách jejich činnosti? Obstálo v krizi lépe tradiční umění nebo kulturní a kreativní prů-

K chladným propočtům musíme přidat nedefinovatelné vnitřní ztotožnění s potřebou kulturních hodnot. Jinými slovy: k zájmu milovníků umění i veřejnou finanční podporu.

než 10 %). V tradičním umění naopak zůstal rozsah kulturních služeb zachován, popř. se mírně zvýšil. To dokládají i naturální ukazatele, které se v časové řadě od roku 2007 až do roku 2013 v zásadě zvyšovaly. Bylo tomu tak jak na straně nabídky (počet muzeí, jejich expozic a výstav, divadel, seda-

mysly? Tradiční umění je, z pohledu vlastnických forem, v převažující míře zastoupeno institucemi, jejichž zakladatelem jsou státní orgány. V období finanční krize bylo nejvíce dotčeno snížením veřejných výdajů na kulturu a v menší míře také poklesem finančních zdrojů ze zahraničí, které mají po-

dobné zaměření jako tuzemské veřejné zdroje. Naopak stabilizační roli, na rozdíl od jiných oblastí spotřeby, měly výdaje domácností. Z toho je zřejmé, že se zájem veřejnosti o tradiční umění ani v období finanční krize nesnížil. Hospodaření institucí tradičního umění však využívá poměrně omezeného rozsahu zdrojů a je proto velmi zranitelné (rychlejší růst nákladů před výnosy, značný pokles ziskové marže a investičních výdajů). S ohledem na svoji organizační skladbu i obsahovou náplň svých aktivit je v reakci na změněné podmínky hospodaření mnohem méně pružné. Kulturní a kreativní průmysly představují tržně orientovanou část odvětví kultury zastoupenou zejména podniky v soukromém vlastnictví. V důsledku užšího sepětí s trhem jsou v porovnání s tradičním uměním mnohem více vystaveny cyklickým výkyvům trhu. Bylo tomu tak i v období finanční krize, kdy se snížily zejména příjmy z podnikové sféry. Ty poklesly více v kreativních průmyslech, zejména pak v architektuře v návaznosti na útlum ve stavebnictví. Snížily se také příjmy pocházející od domácností. Tato odvětví kultury však prokázala (v porovnání s tradičním uměním) mnohem vyšší stupeň přizpůsobivosti. Při poklesu výnosů snižovala také náklady a ziskovou marži udržela na stejné úrovni. Nedošlo k hlubokému propadu vynakládaných investic, naopak klesal počet zaměstnanců a průměrná mzda zbývajících vzrostla jen nepatrně.

Vrátíme-li se k celkovému pohledu na kulturu, zjistíme, že v porovnání s ekonomikou byla dopady finanční krize zasažena více. Hlavní příčinou lze zřejmě spatřovat v závislosti části kultury na neekvivalentním, avšak nutném transferu zdrojů (z veřejných rozpočtů a ze zahraničí), a to zejména na jejich částečném a zároveň nenahraditelném výpadku v období zhoršených podmínek hospodaření. I v tomto případě se ukazuje stará pravda: k docenění originálního a krásného nestačí pouhá neviditelná ruka trhu. K chladným propočtům musíme přidat nedefinovatelné vnitřní ztotožnění s potřebou kulturních hodnot. Jinými slovy: k zájmu milovníků umění i veřejnou finanční podporu. ■

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 tři čísla česky a jedno číslo anglicky. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

4

**MICHAELA NĚMEČKOVÁ
- ROMAN KURKIN -
TEREZIE ŠTYGLEROVÁ**

**POPULATION DEVELOPMENT IN THE CZECH
REPUBLIC IN 2013**

ELWOOD D. CARLSON

**THE YOUNG HOUSEHOLDER DEFICIT IN ITALY
COMPARED TO FRANCE**

**KLÁRA HULÍKOVÁ
TESÁRKOVÁ -
-OLGA KURTINOVÁ**

**A FEW NOTES ON THE LEXIS DIAGRAM: THE 100TH
ANNIVERSARY OF THE DEATH OF WILHELM LEXIS**

czso.cz/demografie_revue

327 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

Proč mladí nepracují a staří nevědí kudy kam

Ještě v roce 1993 pracovala téměř třetina osob ve věku 15 až 19 let. O dvacet let později, v roce 2013, jich pracovala zhruba 3 %. Naprosto opačná tendence je u lidí v předdůchodovém věku. Míra jejich zaměstnanosti se totiž razantně zvýšila.

Marta Petráňová, Bohuslav Mejstřík, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

V roce 2013 pracovalo celkem 4 937 tis. osob, tj. 46,9 % celé populace České republiky. Přitom v prvním roce samostatnosti České republiky, v roce 1993, byl tento podíl o něco vyšší (47,2 %). V období 1993 až 2013 se však výrazně měnily faktory, které protichůdně ovlivnily výši tohoto podílu. Na jedné straně se podstatně snížil počet dětí do patnácti let a zároveň se prodloužil věk odchodu do důchodu. Na druhé straně vzrostla nezaměstnanost, prodloužila se střední délka života a značně se prodloužila průměrná délka vzdělávání.

Když odhlédneme od předproduktivní složky obyvatel (0–14 let) a osob 65letých a starších, potom situaci na trhu práce charakterizuje obecná míra zaměstnanosti 15–64letých osob (počet pracujících ve věku 15–64 let k celkovému počtu 15–64letých obyva-

tel). Vysoká míra zaměstnanosti byla na počátku sledovaného období až do roku 1996, kdy se pohybovala nad úrovní 69 %. V důsledku vývoje situace na trhu práce poté postupně klesala až ke hranici 64 % v roce 2004.

V posledních čtyřech letech míra zaměstnanosti roste. V roce 2013 se přiblížila k 68 %. Podle předběžných údajů dosáhla v průměru za rok 2014 již úrovně výchozího roku 1993.

Míra zaměstnanosti podstatně klesla v nejmladší skupině 15–19letých osob. Výrazně se snížila i u osob 20–24 let. Velká část z nich totiž po maturitě pokračuje ve studiu. O málo klesla i ve velké skupině 25–54letých, neboť se zde mj. projevilo zvýšení věku rodiček.

Naprosto opačná tendence je ovšem ve skupinách lidí v předdůchodovém věku. Výrazně se zvýšila míra

zaměstnanosti osob ve věku 55–59 let jak u žen, tak u mužů. V porovnání se situací před dvaceti lety podstatně častěji pracují i mladší šedesátníci (60–64letí).

V české společnosti se tak zásadně projeví změny podmínek pro odchod do důchodu. Určitý pokles míry zaměstnanosti ve skupině 65letých a starších lidí je jednoznačně způsoben vysokým nárůstem počtu osob, které dosáhly 70 a více let, a ty jsou převážně ekonomicky neaktivní.

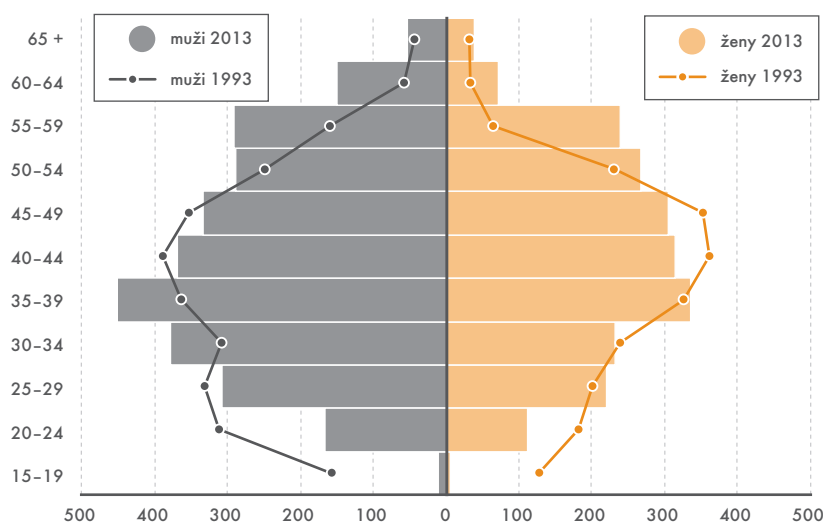
Dopady demografických změn

Výsledkem těchto změn a předcházejícího demografického vývoje je skutečnost, že relace mezi absolutní četností pracujících v nejmladším a nejstarším produktivním věku se úplně obrátila. V roce 1993 převyšoval počet pracujících ve věku 15–24 let počet pracujících 55–64letých 2,5krát. O dvacet let později byl naopak počet pracujících v nejstarší desetileté skupině produktivního věku 2,6krát vyšší než počet pracujících v nejmladší desetileté skupině produktivního věku.

Změny v počtu pracujících v uvedených skupinách byly tedy podstatně větší než v celé skupině 25–54 let, ve které se zvýšil počet pracujících v období 1993 až 2013 o necelých 100 tis. Počet pracujících ve věku 65 a více let zatím ovlivňuje celkovou zaměstnanost jen málo (91 tis. v roce 2013 proti 75 tis. v roce 1993).

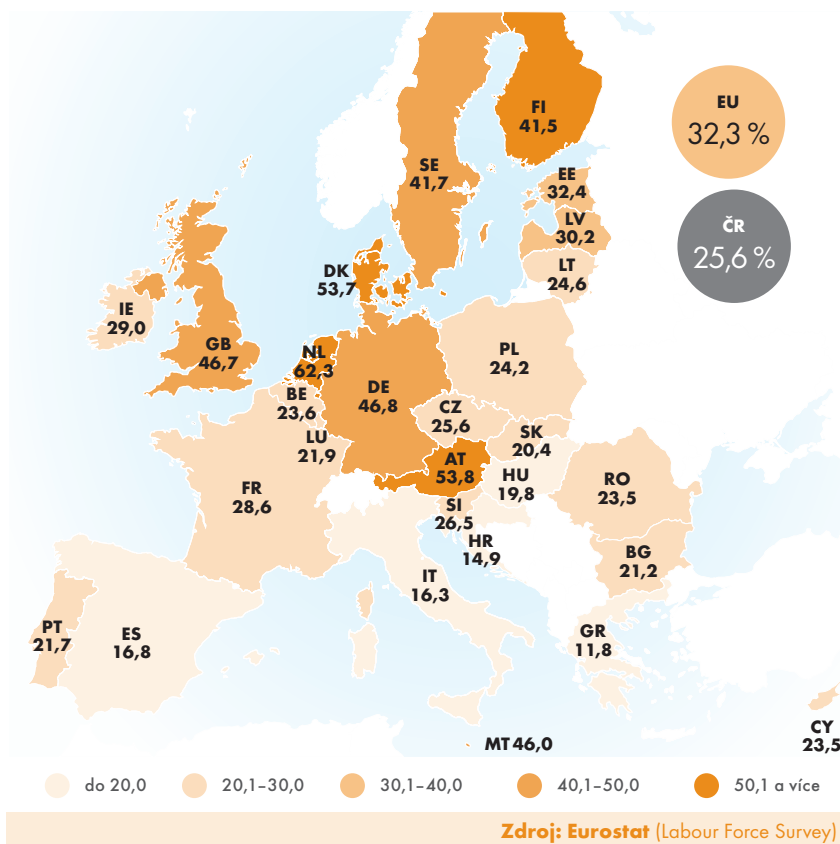
Absolutní četnost pracujících v určitém věku je značně ovlivněna posuny ve věkové struktuře obyvatelstva. Projevují se v ní všechny nerovno-

Počet pracujících v ČR v pětiletých věkových skupinách v letech 1993 a 2013

Zdroj: ČSÚ

Míra zaměstnanosti ve věkové skupině 15–24 let v členských zemích EU v roce 2013

měrnosti v demografickém vývoji od 40. let minulého století až do začátku tohoto tisíciletí.

Pokud vezmeme v úvahu velikost jednotlivých věkových skupin pracujících, pak klíčovou roli pro úroveň celkové zaměstnanosti v následujících letech budou mít silné ročníky narozených v 70. letech. Proto se ukazuje jako zvláště aktuální rozvoj systému efektivního celoživotního vzdělávání, který by měl umožnit využití potenciálu těchto osob v příštím čtvrtstoletí.

Rozdíly jsou i mezi státy Evropské unie

Rozdíly v míře zaměstnanosti mladých a lidí ve vyšším věku podstatně ovlivňují rozdíly v celkové zaměstnanosti mezi jednotlivými členskými zeměmi EU. Pokud jde o věkovou skupinu 15–24letých, která z valné části studuje, tak v průměru EU pracovala v roce 2013 třetina těchto mladých. Míra zaměstnanosti v ČR byla podprůměrná (25,6 %).

Nejnižší zaměstnanost mladých je v celém pásmu zemí na jihu konti-

mentu od Portugalska až po Rumunsko, nižší byla i na Slovensku a v Maďarsku. Vysoká míra zaměstnanosti mladých je na druhé straně v Ně-

mecku, Rakousku, Nizozemsku, ve Velké Británii a ve všech severských státech. V Nizozemsku dokonce přesáhla 62 %.

Vysokou míru zaměstnanosti 15–24letých vykazují i nečlenské státy EU Norsko, Švýcarsko a Island. Diference v míře zaměstnanosti se projevují jak mezi mladými muži, tak i ženami.

Nižší míra zaměstnanosti mladých v ČR souvisí s mimořádným nárůstem podílu studujících na středních a vysokých školách. Avšak vysoký podíl studujících vykazují i všechny země, ve kterých dosahuje míra zaměstnanosti mladých nejvyšších

hodnot. To potvrzují údaje Eurostatu o podílu absolventů vysokých škol ve věku 30–34 let. Rozdíl je v tom, že podstatná část mladých v těchto zemích kombinuje studium se zaměstnáním ať již z důvodů ekonomických, nebo kvůli nabytí praktických zkušeností ve zvoleném oboru studia.

Velké rozdíly v zaměstnanosti lze pozorovat i ve skupině osob ve starším produktivním věku. V obou věkových skupinách 55–59letých a 60–64letých je míra zaměstnanosti nejvyšší právě v zemích, které se zároveň vyznačují i vysokou mírou zaměstnanosti mladých, tedy v severských státech, Nizozemsku, ve Velké Británii a v Německu. Určitou výjimkou je Rakousko, kde vliv vysokého podílu pracujících mladých částečně kompenzuje nižší míra zaměstnanosti ve vyšším věku.

Zaměstnanost 55–64letých žen stále pod průměrem EU

V České republice je na jedné straně velmi nízká zaměstnanost mladých, na druhé straně je míra zaměstnanosti mírně nadprůměrná ve skupině 55–64 let. Nadprůměrná je však pouze v kategorii mužů, zaměstnanost žen v tomto věku je stále pod unijním průměrem.

V české společnosti se zásadně projeví změny podmínek pro odchod do důchodu. V porovnání se situací před dvaceti lety podstatně častěji pracují i mladí šedesátníci.

V analýze ČSÚ – Průměrný věk pracujících se za dvacet let zvýšil o téměř čtyři roky – je uvedeno i mezinárodní porovnání průměrné očekávané doby pracovní aktivity za všechny členské země Evropské unie (duration of working life). Ta udává průměrný počet let, kdy osoba ve věku 15 let bude aktivní na trhu práce (zaměstnaná, resp. nezaměstnaná). Ukazatel vychází z demografických dat a z dat o situaci na trhu práce (LFS-VŠPS). Pro potřeby výpočtu byly využity i údaje z LFS za jednotlivé ročníky respondentů, které se běžně nepublikují.

Výše uvedenou analýzu najdete na <http://bit.ly/1IBzx4f>.

Internet je pro podniky nepostradatelný

Poslední šetření ČSÚ o využívání informačních technologií v podnicích například vyvrátilo názor, že firmy na internetu příliš neinzerují. Naopak, téměř polovina z nich umísťuje placenou inzerci na vyhledávače, sociální média a na různé webové stránky.

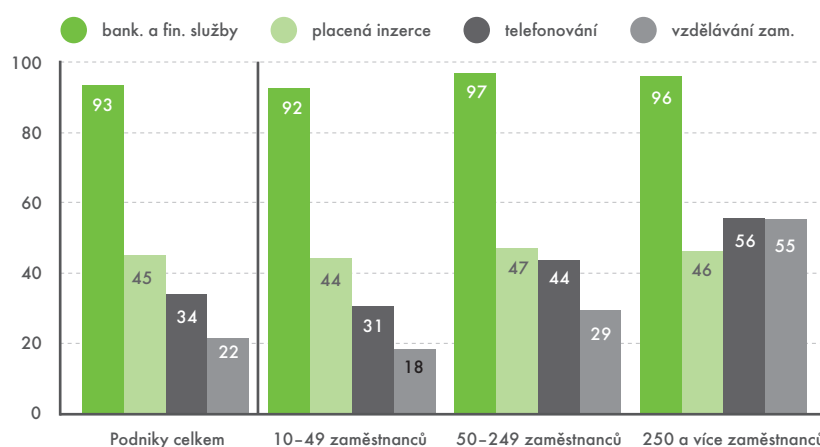
Eva Skarlandtová, vedoucí oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Ato ještě není všechno. Statistici z Českého statistického úřadu při posledním ročním šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v podnicích zjistili, že v lednu 2014 více než devět z deseti podniků používalo internet k finančním a bankovním službám. Vysokých hodnot dosahuje tento ukazatel již několik posledních let. Avšak ani před deseti lety nebyl zanedbatelný. Podíl podniků vykazujících tuto činnost tvořil 80 %.

Využívání internetu k bankovním a finančním službám je již mezi podniky natolik rozšířené, že nelze najít ani výrazné rozdíly napříč velikostními a odvětvovými kategoriemi podniků.

Zato umístování placené inzerce na odvětví závisí. Nejvíce inzerují v odvětví informační a komunikační činnosti (56 %), peněžnictví a pojišťovnictví

Činnosti provozované podniky na internetu, 2014 (v %)

Zdroj: ČSÚ

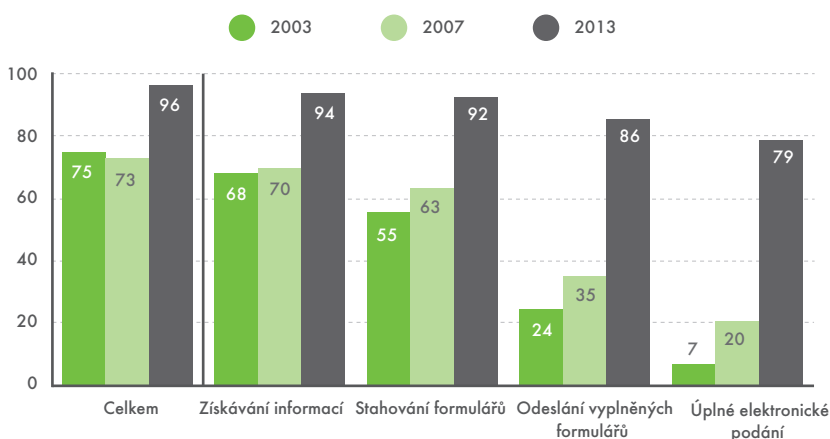
(55 %) či ubytování, stravování a pohostinství (53 %). Naopak nejméně vkládají své inzeráty na síť podniky z odvětví výroba a rozvod energie, plynu, vody a tepla (34 %) a doprava a skladování (31 %).

Alespoň část telefonických hovorů přes internet uskutečnila v loňském lednu třetina podniků. Z největší velikostní kategorie podniků, tzn. s 250 a více zaměstnanci, provozovalo tuto internetovou činnost 56 %. Malé pod-

CO UKÁZALO ROČNÍ ŠETŘENÍ ČSÚ O VYUŽÍVÁNÍ ICT V PODNICÍCH

Informace o využívání internetu a dalších informačních a komunikačních technologií podniky nám poskytují pravidelné roční šetření. V dotazníku je podnikům, mimo jiné, kladen dotaz na vybrané internetové činnosti. Nejvíce je podniky internet využíván k činnostem souvisejícím s veřejnou správou a také k bankovním a finančním službám. Méně pak již k umístění placené inzerce, k telefonování či školení zaměstnanců.

Podniky využívající internet ve vztahu k veřejné správě, 2003, 2007, 2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ

niky, tzn. s 10 až 49 zaměstnanci, tak činily pouze z 30 %. Mezi odvětvími nejvíce takto telefonují podniky z odvětví informační a komunikační činnosti (70 %) a peněžnictví a pojišťovnictví (52 %).

Velmi málo naopak telefonují prostřednictvím internetu podniky z odvětví stavebnictví (22 %).

E-learning využívají hlavně velké podniky

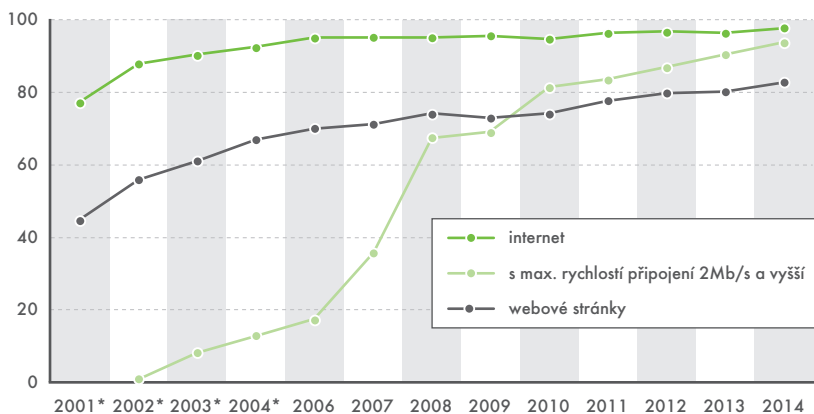
Internet využívají podniky také ke školení a vzdělávání svých zaměstnanců. E-learning v podnicích deklarovala v lednu 2014 více než pětina. V podstatně vyšší míře však tento způsob vzdělávání využívaly velké podniky (55 %) než podniky malé (18 %).

I v tomto případě existují mezi odvětvími rozdíly. Na prvních místech se v této činnosti umísťují odvětví informační a komunikační činnosti (62 %) a peněžnictví a pojišťovnictví (58 %). Nejméně jsou pak prostřednictvím internetu školeni zaměstnanci podniků z odvětví doprava a skladování

KDE HLEDAT DALŠÍ ÚDAJE

Více dat a informací (včetně metodologie) za oblast využívání ICT v podnicích naleznete v publikaci Informační a komunikační technologie v podnikatelském sektoru za rok 2014. Vyšla v polovině ledna 2015 a najdete ji na <http://bit.ly/1CiM5dv>.

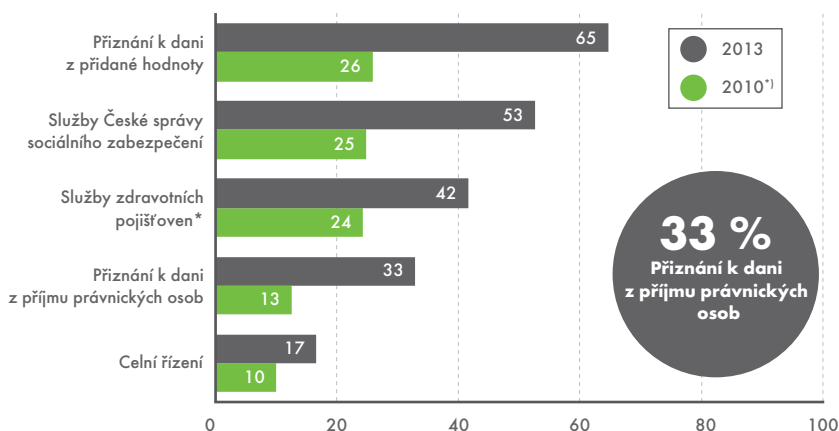
Základní informační technologie v podnicích, 2001–2014 (v %)

*Pozn.: Do roku 2004 se data vztahují k prosinci příslušného roku, od roku 2006 pak k lednu.

Zdroj: ČSÚ

Podniky využívající internet k úplnému elektronickému podání podle typu služby (v %)

¹⁾Pozn.: Místo roku 2010 rok 2011.

Zdroj: ČSÚ

a ubytování, stravování a pohostinství (okolo 10 %).

Podniky v České republice používají internet ke komunikaci s veřejnou správou (například vyhledávání informací, e-mailová komunikace nebo elektronické vyplňování formulářů).

Český statistický úřad spočítal, že v roce 2013 tak činilo 96 % podniků. Takto vysokých hodnot se dosahuje již poslední čtyři roky. U velkých podniků používá internet ve vztahu k veřejné správě téměř 100 %. I u podniků malých již přesáhla hodnota tohoto ukazatele 95% hranici.

Nejčastěji praktikovanou činností na internetu ve vztahu k veřejné správě je získávání informací z webových stránek úřadů (94 %) či posílání e-mailů organizacím veřejné správy (94 %). Formulář si z webu veřejné správy

stáhlo v předloňském roce 92 % podniků. Celkem 86 % jej vyplnilo a odeslalo on-line.

Raketový nárůst elektronických podání

Nejméně častou činností je úplné elektronické podání. Zatímco v roce 2010 využila internet k úplnému elektronickému podání necelá polovina podniků, o tři roky později, v roce 2013, to už bylo osm z deseti podniků. To je velmi vysoké číslo vzhledem ke skutečnosti, že v roce 2007 podávala elektronicky formuláře pouhá pětina podniků. Tuto možnost využívají výrazně více velké firmy. V roce 2013 ji využilo 95 %. V případě malých podniků se jednalo jen o 75 %.

V rámci úplného elektronického podání jsou podniky dotazovány, k jakým konkrétním účelům internet využívají. Přiznání k dani z příjmu právnických osob elektronicky podalo 33 % podniků, 65 % zase využilo internet k přiznání k dani z přidané hodnoty, 53 % podniků on-line vyplnilo formuláře pro některé ze služeb České správy sociálního zabezpečení. Celkem 17 % podniků si prostřednictvím internetu kompletně vyřídilo celní řízení a 42 % službu zdravotních pojišťoven.

Zatímco v případě většiny typů úplného elektronického podání nejsou patrné rozdíly mezi jednotlivými odvětvími, v případě celního řízení je to jinak. Nejvíce ho využívá zpracovatelský průmysl, a to celá čtvrtina podniků. ■

Jak daleko k nám mají blízcí sousedé

Česko, Maďarsko, Polsko a Slovensko nespojuje pouze geografická poloha, ale také společná historie. Výsledky posledního sčítání lidu, které se ve státech Visegrádské čtyřky (V4) stejně jako v celé EU uskutečnilo v roce 2011, ukázaly na některé demografické rozdíly.

Anna Podpierová, Lenka Šigutová, oddělení metodiky, analýz a diseminace sčítání

Věkové složení jednotlivých států aliance se liší v rozložení hlavních věkových skupin a jejich vzájemných poměrů. Největší část ve všech čtyřech zemích tvoří produktivní složka. Její podíl se pohybuje kolem 70 % obyvatelstva. Přitom rozdíl mezi maximem na Slovensku a minimem v Maďarsku činí pouze 3,4 procentního bodu.

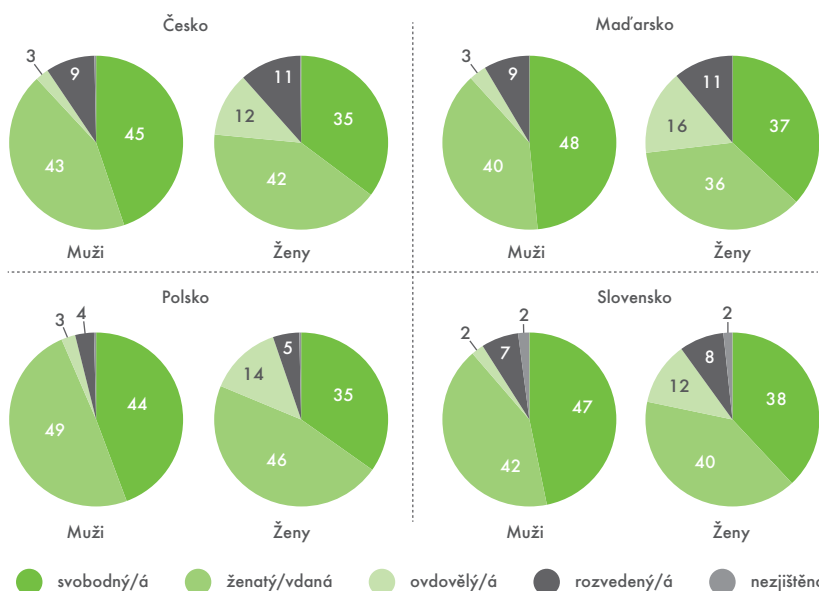
Výraznější rozdíly byly ale v relaci mezi nejmladší a nejstarší složkou populace. Zatímco v České republice a v Maďarsku již podíl postproduktivní složky dětskou převýšil a index stárí tak překročil hranici 100, ve zbylých dvou státech si ještě udržuje dvojčífernou hodnotu (90 pro Polsko, 82 pro Slovensko), která představuje dominanci nejmladší věkové skupiny.

Průměrný věk dosáhl nejvyšších hodnot u maďarských žen a českých mužů. Největší rozdíl mezi pohlavími byl právě v maďarské populaci, kde průměrný věk žen je více než o 4 roky vyšší než u mužů. Nejnižších hodnot dosáhl průměrný věk na Slovensku, a to jak pro ženy, tak i pro muže. Nejvyrovnanější hodnoty podle pohlaví byly v ČR, kde rozdíl mezi průměrným věkem mužů a žen byl nižší než 3 roky.

Při detailnějším pohledu na věkové struktury jednotlivých států je zřejmé, že je historické události 20. století poznamenaly více či méně obdobným způsobem. Nejvýraznější propad generace narozené mezi lety 1940 až 1945 byl patrný na věkové struktuře Polska, které utrpělo během 2. světové války ztráty, které formují tvar věkové pyramidy ještě dnes.

Na druhou stranu pravidelný vrchol pyramidy mělo Maďarsko a také

Struktura obyvatelstva podle pohlaví a rodinného stavu ve státech V4
(podle sčítání 2011, v %)

Zdroj: ČSÚ

Slovensko. Poválečné zvýšení porodnosti bylo patrné ve všech státech shodně (v Polsku až s několikaletým odstupem po válce). Právě silné poválečné ročníky (osoby ve věku 54 až 64 let) se v současnosti přesouvají do postproduktivní složky populace, což spolu s nízkou úrovní porodnosti proces stárnutí v Česku, Maďarsku, Polsku a Slovensku ještě urychlí.

Druhé shodné rozšíření věkových struktur je dáno vstupem silných poválečných ročníků do plodivého věku. V České republice a na Slovensku bylo ještě podpořeno propopulačními opatřeními. S výjimkou Polska proběhla tato vlna v první polovině 70. let. Tehdy narozené generace dnes představují nejsilnější složku populace.

V Polsku v návaznosti na „zpoždění“ první populační vlny se i druhá uskutečnila s odstupem několika let. Proto nejsilnější populační skupinu dnes představují osoby 25 až 30leté.

Změny v demografickém chování posledních 20 let (především výrazný pokles počtu narozených vrcholící v druhé polovině 90. let a na začátku 21. století) výrazně ovlivnily počty osob v nejmladších věkových skupinách. Následné přechodné zvýšení porodnosti patrné na všech věkových strukturách s výjimkou Maďarska je sekundární důsledek natalitní vlny 70. let, kdy začaly rodit ženy této populačně silné generace.

Vývoj věkové struktury má ve všech státech aliance regresivní charakter.

Nejvýraznější je v Maďarsku a České republice. Navíc do produktivního věku budou přecházet slabé ročníky narozené v 90. letech. Nezvratně tak bude stárnutí populace středoevropských zemí stejně jako ve většině států Evropy pokračovat.

Věková struktura jednotlivých států V4 není územně homogenní, přitom státem s největšími regionálními rozdíly je Polsko. Nejvyšší hodnoty indexu stáří byly v regionech velkých měst. Jedinou zemí, kde se jednoznačně nevyčlenilo hlavní město je Slovensko, zejména však proto, že Bratislavský kraj kromě samotného hlavního města zahrnuje také širší okolí.

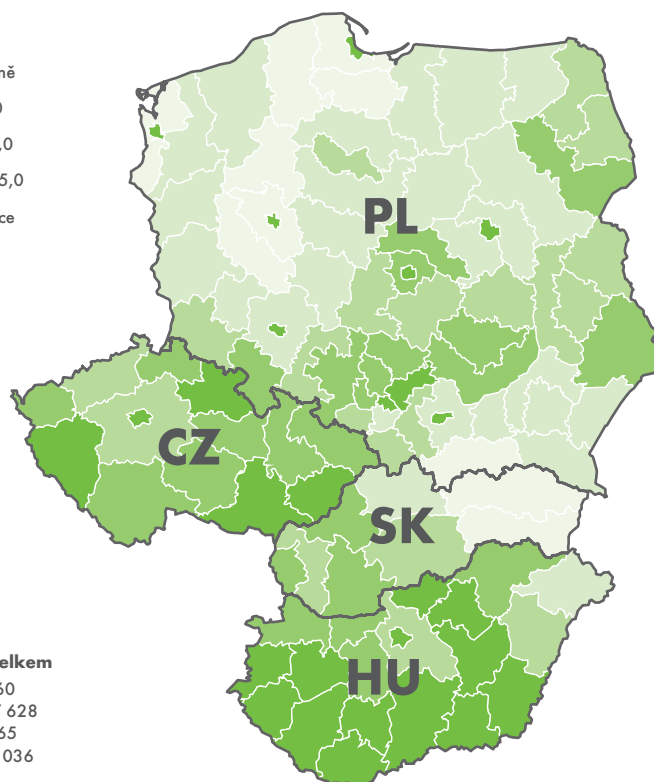
Ve všech státech Visegrádské čtyřky představovaly více než polovinu populace ženy. Jak je typické pro vyspělé země, poměr mezi pohlavími se mění s narůstajícím věkem. Zatímco při narození a v mladším věku převažují muži, se zvyšujícím se věkem se také díky tzv. mužské nadúmrtosti projevuje převaha žen. Nejvyváženější byla z hlediska pohlaví populace ČR, kde na 100 žen připadalo 95,9 mužů. Naopak největší rozdíl v zastoupení pohlaví mělo Maďarsko (90,5 mužů na 100 žen).

Strukturu obyvatelstva podle rodinného stavu utváří demografické procesy porodnost, úmrtnost, sňatečnost a rozvodovost. Protože všechny tyto procesy prošly v 90. letech změnou, odrazilo se to také na rodinném stavu populace v roce 2011. Podíl svobodných v populaci byl v tomto roce obdobný ve všech zemích aliance a pohyboval se kolem 40 %. Největší rozdíly se projevily v podílech sezdaných osob.

Výrazně nejvyšší podíl ženatých, resp. vdaných, mělo silně katolické Polsko, kde byla ženatá téměř po-

Index stáří v regionech států V4 (podle sčítání 2011)

- 70,0 a méně
- 70,1–85,0
- 85,1–100,0
- 100,1–115,0
- 115,1 a více

Obyvatelstvo celkem

Česko: 10 436 560
Maďarsko: 9 937 628
Polsko: 38 044 565
Slovensko: 5 397 036

Zdroj: ČSÚ

lovina všech mužů a vdaných bylo 46,5 % žen. Opakem je Maďarsko, kde bylo zastoupení sezdaných (jak mužů, tak i žen) o 10 procentních bodů nižší. Výraznější rozdíly byly také v zastoupení rozvedených. V návaznosti na vysoký podíl sezdaných byl velmi nízký podíl rozvedených v Polsku. Největší zastoupení rozvedených měla česká populace, kde se jejich podíl přehoupl přes 10 %. Podíl ovdovělých dosáhl maxima v maďarské populaci, která má díky své starší věkové struktuře podíl ovdovělých téměř 10 %.

V ČR a Maďarsku bylo kromě tradičních kategorií rodinného stavu

zjišťováno také registrované partnerství osob stejného pohlaví. Zatímco v ČR bylo sečteno 2 018 registrovaných partnerů (ze 3/4 muži), ve velice srovnatelném Maďarsku pouze 171 (z 2/3 muži). Rozdíly v rodinném stavu se promítly i do odlišné struktury domácností v zemích V4. Kromě celoevropských trendů, ke kterým patří např. dlouhodobé zvyšování počtu domácností jednotlivců, mají dopad do vývoje jednotlivých typů domácností i historické tradice a různá míra vlivu víry, která posiluje tradiční rodinu de iure. Z tohoto hlediska byly základní struktury domácností podobné v České republice a Maďarsku, kde zastoupení rodinných domácností bylo zhruba třípětinové, a podíl domácností jednotlivců se blížil třetině ze všech hospodařících domácností. Jiné proporce byly u katolických zemí – Polsko a Slovensko, kde se zastoupení rodinných domácností blížilo třem čtvrtinám a jednotlivci tvořili asi čtvrtinu hospodařících domácností.

Více informací najdete na <http://bit.ly/1zTA9Ou>.

Hospodařící domácnosti podle typu ve státech V4 (podle sčítání 2011)

Stát	Hospodařící domácnosti celkem	Rodinné (vč. dvou a více rodin)	Jednotlivci	Vícečlenné nerodinné	Rodinné (vč. dvou a více rodin)	Jednotlivci	Vícečlenné nerodinné
		absolutně			v %		
CZ	4 372 085	2 734 551	1 422 147	215 387	62,5	32,5	4,9
HU	4 105 708	2 662 416	1 317 138	126 154	64,8	32,1	3,1
PL	13 432 489	9 882 503	3 228 750	321 235	73,6	24,0	2,4
SK	1 802 071	1 280 668	456 467	64 936	71,1	25,3	3,6

Zdroj: ČSÚ

ÚNOR 2015

RYCHLÉ INFORMACE	
ne 1	Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2014)
po 2	
út 3	
st 4	Maloobchod (prosinec 2014)
čt 5	
pá 6	Zahraniční obchod (prosinec 2014)
so 7	Průmysl (prosinec 2014) Stavebnictví (prosinec 2014) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (6. týden)
ne 8	
po 9	
út 10	
st 11	Služby (4. čtvrtletí 2014) Cestovní ruch (4. čtvrtletí 2014)
čt 12	Indexy spotřebitelských cen – inflace (leden 2015)
pá 13	
so 14	Předběžný odhad HDP (4. čtvrtletí 2014) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (únor 2015), Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (7. týden)
ne 15	
po 16	
út 17	
st 18	
čt 19	Indexy cen vývozu a dovozu (prosinec 2014)
pá 20	
so 21	
ne 22	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (8. týden)
po 23	
út 24	
st 25	Indexy cen výrobců (leden 2015) Konjunkturální průzkum (únor 2015)
čt 26	
pá 27	Tvorba a užití HDP (4. čtvrtletí 2014) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (9. týden)
so 28	

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Výsledky chovu drůbeže (2014)

Roční výsledky v základních ukazatelích: početní stavy drůbeže, z toho slepic, výroba vajec, prodej jatečné drůbeže.

[e-verze](#)

Průmysl – roční data (2014)

Průmyslové zakázky, index průmyslové produkce, tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy, neočištěná data. Časové řady jsou vydávány a aktualizovány zároveň s Rychlou informací Průmysl (roční kumulace měsíčních dat).

[e-verze](#)

Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin (2014)

Přehled o celkové sklizni, údaje o sklizni z jednoho hektaru u jednotlivých plodin, o počtu ovocných stromů a sklizni ovoce v členění za zemědělství celkem a podle jednotlivých krajů, přehled o spotřebě hnojiv.

[e-verze](#)

Česká republika v mezinárodním srovnání (2013)

Srovnání ČR s ostatními zeměmi, zejména se státy EU. Informace o obyvatelstvu, o trhu práce, o životní úrovni, o národních účtech, o financích, o cenách, o průmyslu, o zahraničním obchodě, o službách a o životním prostředí.

[e-verze/tisk verze](#)

Satelitní účet cestovního ruchu (2013)

Ukazatele ekonomického významu cestovního ruchu z hlediska poptávky a nabídky.

[e-verze](#)

Živočišná výroba (2014)

Data o výrobě masa a nákupu mléka od roku 2000. Údaje o živočišné výrobě (jatečná zvířata, mléko, vejce) od roku 1921, informace o včelařství.

[e-verze](#)

Publikace je možné objednat (e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733) nebo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny tituly najdete na www.czso.cz.

Historie státní statistické služby

Vydavatel: Český statistický úřad

V těchto dnech vychází výpravný titul Historie státní statistické služby. Záměrem autorů bylo připomenout čtenářům významné mezníky v historii statistické služby, a nikoli je zavalit encyklopedickými údaji.

Obrazová publikace Českého statistického úřadu sleduje cesty československé a české statistiky od roku 1919 až po současnost. Provádí čtenáře historií a seznamuje ho s prací statistiků od doby první republiky, přes nelehké období 2. světové války a totalitního režimu, dále pak přes fázi transformace až po současnost. Nechybí v ní ani výhledy statistiky do budoucna.

Dvě významná výročí

Touto knihou si Český statistický úřad připomíná dvě významné události,

kteří ovlivnily fungování státní statistické služby na území dnešní České republiky.

Již tři měsíce po vzniku samostatného Československa, 28. ledna roku 1919, přijalo Národní shromáždění československé zákon o organizaci státní statistické služby a v témže roce byl založen Státní úřad statistický.

Druhou událostí je pak založení samostatného statistického úřadu pro českou část československé federace na počátku roku 1969. Po zániku federace pak ČSÚ převzal od zaniklého Federálního statistického úřadu kompetence státního statistického úřadu.

Autoři se podrobněji věnovali novodobé historii sčítání lidu a volební statistice. Ne každý například ví, že zpracování výsledků voleb statistickým úřadem má u nás tradici již od dob první republiky.

Z titulu lze získat přehled o jednotlivých sledovaných statistikách a analytických výstupech, které Úřad publikuje. Čtenář se ve stručnosti seznámí i s tvorbou statistických výstupů a se způsoby jejich publikování. Každá kapitola je doplněna bohatým obrazovým materiálem. ■

Ceny sledovaných druhů nemovitostí v letech 2011–2013

Vydavatel: Český statistický úřad

Globální informace o vývoji rozložení cenové hladiny podle druhů nemovitostí, jejich polohy a o dalších rozhodujících faktorech.

Publikace ČSÚ navazuje na titul Ceny sledovaných druhů nemovitostí v letech 2010–2012. Více na <http://bit.ly/1xCqndE>. ■

Sociální proměny pražských čtvrtí

Vydavatel: Academia

Kolekce textů, které vznikly v Urbáně a regionální laboratoři a na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze v rámci evropského projektu Sociální deprieve v městském prostředí: objektivní a subjektivní dimenze. ■

Cizinci v České republice 2014

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace soustřeďuje aktuální údaje o cizincích, kteří si ČR zvolili za místo svého trvalého nebo dlouhodobého pobytu, pracují zde nebo podnikají. Těžištěm statistických informací jsou data za rok 2013 doplněna časovými řadami údajů za uplynulé roky. Více na <http://bit.ly/1wpEgT>. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (případně zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

Meziroční a průměrná roční míra inflace

Rostou ceny, anebo naopak klesají? A o kolik? Otázky, na které nemusí být snadné odpovědět. Každý z nás si však může udělat vlastní průzkum cen. Stačí sepsat seznam zboží, vyrazit na nákup a jednou za čas si ho zopakovat. Ostatně, stejným způsobem postupují i statistici. Problém je ale v tom, že co seznam, to jiný výsledek.

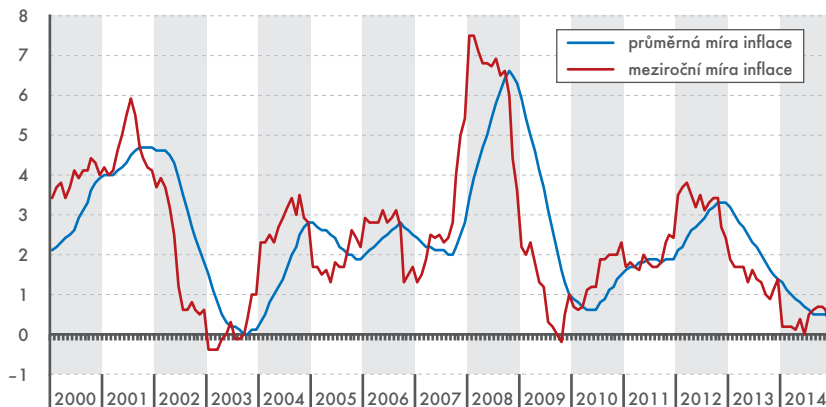
Cen v ekonomice je navíc velké množství. Záleží tedy na tom, jaké ceny chceme sledovat. Nejznámějším ukazatelem, který měří inflaci, je index spotřebitelských cen. Nákupním seznamem je v tomto případě tzv. **spotřební koš**, který je v čase relativně stálý a vypovídá o průměrné spotřebě průměrného člověka.

Ovšem vedle cen, které lidé platí v obchodech, existuje v ekonomice i mnoho dalších cen. A ty se mohou od těch maloobchodních výrazně lišit. Proto máme v cenové statistice velké množství dalších ukazatelů, například indexy cen výrobců, indexy cen vývozu či dovozu.

Nejkomplexnějším cenovým indexem, který zachycuje vývoj cen v nejširším slova smyslu, je deflátor hrubého domácího produktu. Ten je však odhadován až s časovým odstupem, a trochu připomíná „dort pejska a kočička“. Zahrnuje v sobě až příliš mnoho na to, aby poskytl detaily, které nás většinou zajímají.

Vraťme se proto k míře inflace. Český statistický úřad pravidelně publikuje meziroční, meziměsíční či průměrnou roční míru inflace. Všechny tyto indexy jsou zveřejňovány mě-

Průměrná míra inflace (v %)

Zdroj: ČSÚ

síčně, a téměř vždy se jedná o tři zcela rozdílná čísla. A přesto jsou všechna správně. Jak je to možné? Záleží totiž na období, za které ceny porovnáme. Podívejme se na rozdíl dvou nejčastěji zaměřovaných.

Meziroční míra inflace porovnává ceny oproti stejnému období předchozího roku. Řekněme pro zjednodušení, že v našem nákupním seznamu (spotřebním koši) je jeden bochník chleba, máslo a litr mléka. Tento nákup stál v prosinci 2013 celkem 84 Kč, zatímco v prosinci 2014 například jen 82 Kč. Meziroční míra inflace tak byla $-2,4\%$ ($82/84$). Jinými slovy mezi prosincem 2013 a prosincem 2014 klesly náklady průměrného člověka s průměrnou spotřebou o $2,4\%$. Takto odhadovaná míra inflace nám ale nic neříká o tom, zda ceny v roce 2014 byly nižší než v roce 2013. Porovnali jsme pouze prosince obou let. Co se dělo mezi tím, nevíme.

Třeba se v průběhu roku 2014 ceny zvýšily, ale na konci roku klesly pod hodnotu z prosince 2013.

Z tohoto důvodu je počítána tzv. **průměrná roční míra inflace**, která zohledňuje vývoj cen v průběhu celého roku, resp. posledních 12 měsíců oproti cenám předchozích 12 měsíců. Řekněme, že jsme náš nákup prováděli každý měsíc po dobu dvou let. V roce 2013 (od ledna do prosince) jsme za něj v průměru zaplatili 80 Kč, zatímco v roce 2014 průměrně 83 Kč. Průměrná roční míra inflace v roce 2014 tak v našem případě byla $+3,8\%$ ($83/80$). Tato míra inflace již skutečně zohlednila vývoj cen ve všech měsících roku. Proto se používá například pro výpočet reálných mezd či důchodů. Je méně náchylná k náhlým výkyvům, a proto v čase stabilnější než meziroční míra inflace.

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 02/2015
Ročník 5, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena Géblová (vedoucí redaktorka), Jan Ernest, Emilie Jašová, Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek, Marek Rojíček, Jitka Slavíková

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Géblová, Mgr. Helena Koláčková, RNDr. Michaela Kleňhová, RNDr. Tomáš Mládek, Helena Pexová, prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc., Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D., Bc. Jana Slavníková, Ing. Hana Šlégrová, Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta

Fotografie: archiv ČSÚ, J. Růžička, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.statistikaamy.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD

PŘÍBĚH STATISTIKY

OBRAZOVÁ PUBLIKACE SLEDUJE CESTY SVĚTOVÉ I ČESKÉ STATISTIKY
OD POČÁTKŮ LIDSTVA AŽ TĚMĚŘ PO SOUČASNOST

V ELEKTRONICKÉ
PODOBĚ ZDARMA NA

bit.ly/1iEwqJ8

WWW.CZSO.CZ